

Nr 7.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om nykterhetsvård m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 27 mars 1954 dagtecknad proposition, nr 159, vilken hänvisats till särskilda utskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om nykterhetsvård; samt
- 2) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 9 april 1937 (nr 119) om verkställighet av bötesstraff.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma i *andra* kammaren väckta motioner, nämligen nr 678 av herr *Gustafsson* i *Bogla m. fl.*, samt nr 679 av herr *Lindberg*.

I motionen 678 hemställes att riksdagen vid behandlingen av propositionen ville företaga vissa av motionärerna föreslagna jämkningar i den föreliggande lagtexten och/eller göra vissa uttalanden, som motionärerna påyrkat.

I motionen 679 yrkas att vid behandlingen av förslaget till lag om nykterhetsvård måtte beaktas vad i motionen anförts.

Beträffande de skäl, som ligger till grund för de i propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, vilka motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1946 tillkallade dåvarande statsrådet Mossberg åtta sakkunniga för att biträda med utredning rörande alkoholistvården. De sakkunniga, vilka antog benämningen 1946 års alkoholistvårdsutredning, utgjordes av landshövdingen Thorwald Bergquist, tillika ordförande, presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge Ivar Wieslander, förste provinsialläkaren Elof Edlund, byråföreståndaren vid Göteborgs stads nykterhetsnämnd Julius Hedvall, ledamoten av riksdagens första kammare, hemmansägaren Jon N. Jonsson, överinspektören för sinnessjukvården, docenten Gunnar Lundquist, direktören i centralförbundet för nykterhetsundervisning Nils Sundberg samt ordföranden i Stockholms stads nykterhetsnämnd, medicine licentiaten Hans Öhman. Den 14 februari 1948 avgav de sakkunniga betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948: 23).

I sitt betänkande har utredningen funnit en allmän upprustning av samhällets alkoholistvård erforderlig samt förordad en betydande förstärkning — bl. a. genom väsentligt ökade statsbidrag — av nykterhetsnämndernas och alkoholistanstaltarnas ekonomiska och personella resurser ävensom viss nyordning av systemet för behandling av alkoholmissbrukarna. Enligt utredningens mening bör ingripande mot alkoholmissbruk kunna ske på ett tidigare stadium än som är möjligt enligt gällande lagstiftning. I anslutning till denna sin uppfattning har utredningen använt termen nykterhetsvård i stället för alkoholistvård såsom en samlande beteckning för hela detta vårdområde. Utredningens förslag till ny lagstiftning, avsedd att ersätta den nuvarande alkoholistlagen, har i enlighet härmed givits form av ett förslag till lag om nykterhetsvård.

Över betänkandet har yttranden avgivits av socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, fångvårdsstyrelsen, statskontoret, kontrollstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens pensionsanstalt, statens lönenämnd, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, universitetskanslern — med överlämnande av utlåtanden från de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt lärarkollegiet vid karolinska institutet — direktionen för karolinska sjukhuset, styrelserna för de tre socialinstituten i riket samt för statens alkoholistanstalter & Venngarn, Svartsjö och Haknäs samt i Västervik, styrelsen för statens polis-skola, strafflagberedningen, 1944 års nykterhetskommitté, 1944 års pensionsutredning, 1948 års länsstyrelseutredning, kommittén för social upplysning, kommittén för partiellt arbetsföra, decentraliseringsutredningen, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg och Malmö, Svenska polisförbundet, Föreningarna Sveriges landsfogdar, Sveriges landsfiskaler och Sveriges poliskommissarier, styrelsen för polisskolan i Göteborg, Svenska läkarsällskapet (med vidfogat diskussionsinlägg av professorn J. Tillgren), Svenska läkarnas nykterhetsförening, Centralförbundet för nykterhetsundervisning, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund, Svenska nykterhetsvårdsförbundet (förut Nykterhetsnämndernas riksförbund), Länsnykterhetsnämndernas tjänstemannaförening, De erkända alkoholistanstaltarnas centralorganisation, Sveriges fångvårdsmannaförbund, Svenska diakonsällskapet och styrelsen för Strängnäs stifts diakonistiftelse på Härnö.

Socialstyrelsen har vid sitt utlåtande fogat yttranden av samtliga länsnykterhetsnämnder och styrelserna för de erkända alkoholistanstalterna samt vissa nykterhetsnämnder. Då även flera länsstyrelser inkommit med yttranden från nykterhetsnämnder samt stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg och Malmö vid sina utlåtanden fogat yttranden av nykterhetsnämnderna i resp. städer, föreligger yttranden av nykterhetsnämnderna i 25 städer (däribland samtliga med över 25 000 invånare utom Västerås och Lund) och 5 landskommuner.

Överståthållarämbetet har överlämnat yttranden av polismästaren och kriminalpolisintendenten i Stockholm. Vidare har överlämnats, av länsstyrelserna i Jönköpings, Kronobergs, Hallands, Skaraborgs, Örebro och Gävleborgs län

yttrande av förste provinsialläkaren i resp. län; av länsstyrelsen i Jönköpings län yttranden av poliskammaren i Jönköping och landsfiskalerna i Sävsjö och Gislaveds distrikt; av länsstyrelsen i Malmöhus län yttrande av poliskammaren i Malmö; av länsstyrelsen i Hallands län yttrande av poliskammaren i Halmstad; av länsstyrelsen i Skaraborgs län yttranden av landsfogden i länet, Föreningen Skaraborgs läns landsfiskaler och Skaraborgs distrikt av nykterhetsnämndernas riksförbund, ävensom av länsstyrelsen i Västernorrlands län yttrande av länsavdelningen av Föreningen Sveriges landsfiskaler.

Vid utlåtandena från styrelserna för alkoholistanstalterna å Venngarn och Haknäs har fogats promemorior av föreståndaren för resp. anstalt. Stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg och Malmö har åberopat eller överlämnat yttranden från olika kommunala nämnder och styrelser, för Stockholms del bl. a. sjukhusdirektionen i Stockholm, som hänvisat till utlåtanden av t. f. överläkaren J. Ehrensvärd och överläkarna S. Izikowitz och S. Wohlfahrt.

Vid remissbehandlingen har behovet av en reformering av vårt lands nykterhetsvård så gott som undantagslöst vitsordats, och utredningens lagförslag har — även om vissa erinringar framförts mot detsamma — betecknats såsom en god grund för en behövlig ny lagstiftning.

Sedan alkoholistvårdsutredningens betänkande avgivits, har ytterligare förslag framlagts avseende nykterhetsvården. Dels har 1944 års nykterhetskommitté i delbetänkandena V och VI (SOU 1952: 53 och 54), vilka närmare redovisats i den till innevarande års riksdag framlagda propositionen angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m. (nr 151), i vissa avsnitt behandlat detta ämne, särskilt såvitt rör frågor av ekonomisk och organisatorisk natur, dels har de s. k. nykterhetsnämndssakkunniga i sitt den 19 november 1953 avgivna betänkande (stencilerat) förordat vissa kompletteringar till av alkoholistvårdsutredningen och nykterhetskommittén föreslagna reformer.

Över sistnämnda betänkande har yttranden efter remiss avgivits av socialstyrelsen, statskontoret, skolöverstyrelsen, länsstyrelserna i Malmöhus, Skaraborgs och Norrbottens län, länsnykterhetsnämnderna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs och Norrbottens län, nykterhetsnämnderna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Örebro och Umeå, Svenska nykterhetsvårdsförbundet, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund och Centralförbundet för nykterhetsundervisning. Länsstyrelserna i Malmöhus och Skaraborgs län har överlämnat yttranden av länsnykterhetsnämnderna i resp. län, varjämte länsstyrelsen i förstnämnda län överlämnat yttranden av statens socialvårdskonsulent i sjätte distriktet, nykterhetsnämnderna i Hälsingborg, Lund och Landskrona samt drätselkammaren i Lund.

Liksom alkoholistvårdsutredningens förslag innefattar jämväl nykterhetskommitténs och de nykterhetsnämndssakkunnigas betänkanden spörsmål av såväl legislativ som ekonomisk art. Vid övervägande av dessa skilda frågor har departementschefen kommit till den uppfattningen, att en tidsenlig upprust-

ning av nykterhetsvården, jämväl med hänsyn till rusdrycksförsäljningens framtida utformning, är av behovet starkt påkallad. Inom inrikesdepartementet har därför på grundval av förenämnda betänkanden utarbetats förslag dels till en ny lagstiftning om nykterhetsvården, innefattande vissa följdändringar också i annan lagstiftning, dels till en allmän ekonomisk upprustning av den öppna nykterhetsvården. Sistnämnda förslag redovisas i en särskild proposition, som samtidigt framlagts (prop. nr 158).

Några grunddrag i det nuvarande systemet.

I vidare bemärkelse innefattar nykterhetsvård all verksamhet, som avser att främja nykterheten samt bekämpa alkoholmissbruket och dess skadeverkningar. Med denna bestämning innesluter nykterhetsvård även ordningen för försäljning av alkoholhaltiga drycker, i varje fall sådan denna reglerats i vårt land, f. n. särskilt genom förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker och förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka. Jämväl den straffrättsliga regleringen av fylleribrott och liknande förseelser kan anses som ett led i samhällets nykterhetsvård. Bortsett härifrån återfinnes de huvudsakliga reglerna för nykterhetsvården i Sverige i lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag). Denna lag, som ersatte den första svenska alkoholistlagstiftningen av år 1913, var resultatet av ett omfattande utredningsarbete, redovisat i propositionen nr 164 till 1931 års riksdag. Alkoholistlagen har vid flera tillfällen ändrats; de betydelsefullaste ändringarna skedde genom lag den 3 juni 1938 (nr 215).

Alkoholistlagen innefattar några stadganden av betydelse för nykterhetsvården i vidare bemärkelse. Den innehåller sålunda bestämmelser om organen för samhällets nykterhetsvård — nykterhetsnämnderna — och ger dessa vissa allmänna uppgifter. Enligt lagens 3 § har sålunda nykterhetsnämnd till uppgift att övervaka nykterhetstillståndet inom sitt verksamhetsområde samt att vidtaga åtgärder som fordras för dess höjande. Därvid åligger det nämnden särskilt bl. a. att söka förebygga och motverka onykterhet och dryckenskap genom upplysningar, råd och anvisningar till systembolag och andra försäljare av alkoholhaltiga drycker samt genom åtgärder mot olaglig försäljning av sådana drycker ävensom att verka för nykterhetsfrämjande åtgärder genom framställningar och yttranden till vederbörande myndigheter.

I huvudsak reglerar emellertid alkoholistlagen behandlingen av alkoholmissbrukare.

Ingripande med stöd av alkoholistlagen kan ske mot den som är hemfallen åt alkoholmissbruk, om detta hans levnadssätt tillika medför fara eller allvarlig olägenhet för samhället i ett eller annat avseende, som närmare preciserats i lagens första paragraf. Grunden för samhällets ingripande är sålunda av social natur, och åtgärder kan i princip icke vidtagas mot alkoholmissbrukare förrän mera allvarlig social skada eller fara för sådan skada uppkommit.

Den närmaste befattningen med ärenden enligt alkoholistlagen tillkommer i varje kommun en genom val utsedd nykterhetsnämnd. Om särskild nykterhetsnämnd ej är tillsatt, utgöres nykterhetsnämnden av kommunens fattigvårdsstyrelse. Inom varje län övar en länsnykterhetsnämnd tillsyn över de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet och lämnar dem vägledning och bistånd. Länsnykterhetsnämnderna består i regel av fem ledamöter, utsedda två (varav en läkare) av socialstyrelsen, en av länsstyrelsen och två av landstinget. Högsta tillsynsmyndighet för nykterhetsvården är socialstyrelsen.

Nykterhetsnämnd har rätt — liksom även skyldighet — att på eget initiativ vidtaga åtgärder mot den som är hemfallen åt alkoholmissbruk. I regel torde nämnden få kännedom om att någon på sådant sätt missbrukar alkohol genom anmälan t. ex. från polis, läkare eller anhörig. Polis, åklagarmyndighet och läkare är pliktiga att i förekommande fall göra anmälan. Sedan nämnden genom undersökning skaffat sig närmare kännedom om ett anmält fall, som finnes böra föranleda ingripande enligt lagen, har nämnden i allmänhet att i första hand vidtaga för alkoholmissbrukarens rättelse lämpade hjälpåtgärder av förebyggande natur, såsom att ställa honom under övervakning. Det kan även komma i fråga att förmå vederbörande att rådfråga läkare eller frivilligt söka vård å lämplig anstalt. I övrigt finnes endast i så måtto föreskrifter om medicinsk medverkan i den öppna vården, att nämnden som ett led i den förberedande undersökningen kan ålägga den som är föremål för denna att inställa sig inför läkare. — Kostnaderna för de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet bestrides i huvudsak av vederbörande kommun, som dock i viss begränsad omfattning härför erhåller stöd av statsmedel (med $\frac{3}{4}$ av nämndens utgifter, dock med högst 1 500 kronor för år).

Om hjälpåtgärder uppenbarligen är utsiktslösa eller dessa icke lett till åsyftat resultat, har nykterhetsnämnden att föranstalta om att alkoholmissbrukaren intages å alkoholistanstalt. Nykterhetsnämnd samt jämväl polismyndigheten på orten äger emellertid — även om situationen ej är den nyss angivna — göra framställning om tvångsintagande å sådan anstalt, nämligen om den åt alkoholmissbruk hemfallne i följd av sitt missbruk är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller om han för ett kringflackande liv. Är faran överhängande, kan provisoriskt omhändertagande ske. Beslut om tvångsintagning meddelas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall dessförinnan bereda den person, vars omhändertagande ifrågasatts, tillfälle att yttra sig över ansökningen samt pröva, huruvida denne kan antagas låta sig rätta genom hjälpåtgärd, och äger själv förordna om sådan åtgärd.

I trängande fall kan länsstyrelsen redan innan alkoholmissbrukaren hörts föranstalta om att han tillfälligt omhändertages. Länsstyrelsen kan även förordna om anstånd med verkställighet av beslut om omhändertagande. Besvär över länsstyrelsens beslut om tvångsintagning får föras hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten, men beslutet må, om ej annorlunda förordnas, verkställas utan hinder av att det ej vunnit laga kraft.

Den med intagningsrätt utrustade slutna vården av alkoholister sker på all-

männa alkoholistanstalter. Dessa anstalter är antingen statliga eller av Kungl. Maj:t erkända. Statliga anstalter finnes f. n. inrättade för män å Venngarn och Svartsjö samt i Sala och för kvinnor å Haknäs samt i anslutning till fängvårdsanstalten i Växjö. De erkända anstalterna, vilka i allmänhet drives av för ändamålet inrättade stiftelser, är till antalet 15, varav en för kvinnor. Det totala platsantalet i nykterhetsvårdens anstaltssystem uppgick den 1 februari 1954 till 1 093. Vid samma tidpunkt var 2 436 personer intagna på alkoholistanstalterna. Av dessa var dock 1 420 permitterade eller eljest frånvarande, varför den faktiska beläggningen utgjorde 1 016.

Den som på grund av slutligt beslut intages å allmän alkoholistanstalt kan kvarhållas där under ett år. Har han förut varit intagen å en sådan anstalt och har beslutet meddelats inom fem år från senaste utskrivningen, får han kvarhållas under två år. I undantagsfall kan en kvarhållningstid på två år utöver de sålunda angivna tiderna komma i fråga, nämligen för vårdtagare, som är särskilt farliga eller straffriförklarade, samt beträffande dem som förut minst tre gånger varit intagna å allmän alkoholistanstalt och på nytt intagits där på grund av ett förordnande inom ett år från den senaste utskrivningen.

De sålunda bestämda tiderna är icke ovillkorligen bindande. Utskrivning skall nämligen ske tidigare, om det finns grundad anledning antaga att den intagne kommer att föra ett nyktert och ordentligt liv. Vidare får permittering på försök ske, i allmänhet förenad med särskild övervakning ofta även med lydadsföreskrifter.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås — som ett led i omläggningen av samhällets nykterhetspolitik — att en lag om nykterhetsvård skall ersätta den nuvarande alkoholistlagen av år 1931.

Förslaget åsyftar framför allt att ingripande mot alkoholmissbrukare skall kunna ske på ett tidigare och ur förbättringssynpunkt gynnsammare stadium av alkoholmissbruk än gällande lag medger. Medan enligt alkoholistlagen åtgärder mot alkoholmissbrukare kan vidtagas först om denne är hemfallen åt alkoholmissbruk samt dessutom någon av vissa i lagen särskilt angivna, huvudsakligen sociala följder inträtt av missbruket, skall ingripande enligt förslaget kunna ske, redan då någon, ej blott tillfälligt, använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan. Ingripandet skall vid fall av sådant alkoholmissbruk få karaktären av s. k. hjälpåtgärder. För övervakning och tvångsintagning på vårdanstalt avses samma förutsättningar som de i nuvarande lag uppställda i stort sett skola gälla.

Som en följd av den sålunda tillämnade utvidgningen av lagens tillämplighetsområde föreslås en däremot svarande utsträckning av den för polis och åklagarmyndighet stadgade anmälningsskyldigheten. Nya regler föreslås jämväl i fråga om den läkare åvilande anmälningsskyldigheten.

Organen för den öppna nykterhetsvården avses allttjämt skola utgöras av kommunala nykterhetsnämnder och länsnykterhetsnämnder. Kommunal nykterhetsnämnd skall vara för ändamålet särskilt tillsatt, såvida icke speciella förhållanden gör sådan nämnd obehövlig, i vilka fall fattigvårdsstyrelsen fungerar som nykterhetsnämnd.

Handläggningen av intagningsärenden skall t. v. även i fortsättningen vara anförtrodd länsstyrelserna. Proceduren i sådana ärenden blir i stort sett densamma som den nu föreskrivna. Dock föreslås att muntligt förhör med alkoholmissbrukaren skall hållas, då denne begärt att bli muntligen hörd och länsstyrelsen ej finner särskilda skäl däremot.

Beträffande den slutna vården föreslås åtskilliga detaljändringar förestavade av önskemålet att effektivisera denna vårdform. Benämningen alkoholistanstalt utmönstras enligt förslaget ur lagstiftningen och ersättes med benämningen allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

Den föreslagna lagstiftningen avses skola träda i kraft den 1 oktober 1955.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, anför inledningsvis rent allmänt i anslutning till det framlagda förslaget till lag om nykterhetsvård, att i det förslag till allmän upprustning av nykterhetsvården, som alkoholistsvårdsutredningen utarbetat, innefattas vissa reformer som direkt har avseende å alkoholistlagen. Härom yttras i det följande: »Dessa reformer kan i korthet sägas innebära att tyngdpunkten i nykterhetsvården förskjutes till förebyggande, rikt differentierade åtgärder i ett begynnelsestadium av missbruk. Därjämte föreslås att de öppna nykterhetsvårdsorganen erhåller en sådan förstärkning att de kan fullgöra de vidgade arbetsuppgifter, som följer av denna omläggning.

För egen del kan jag instämma i utredningens omdöme, att den nuvarande alkoholistlagstiftningen är behäftad med vissa brister. Otivelaktigt har det sedan länge varit angeläget att avhjälpa dessa brister. En reformerad lagstiftning bör därför genomföras som ett led i den omläggning av samhällets nykterhetspolitik, som nu förestår.»

Beträffande förslaget att lagens tillämpningsområde skall vidgas så att redan den, som — ej blott tillfälligt — använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan, hänföres under lagen, anför departementschefen: »Sedan länge har det i nykterhetsvårdsarbetet framstått som ett angeläget önskemål att nykterhetsnämnderna finge befogenhet att ingripa redan på ett tidigt stadium av alkoholmissbruk, då det funnes större utsikter till ett gott resultat. Det förhållandet att den nuvarande alkoholistlagen icke ger direkt stöd ens för åtgärder av förebyggande natur mot andra än grova missbrukare har ansetts vara till men för nykterhetsnämndernas arbete för att förbättra nykterhetstillståndet. Visserligen synes vissa nämnder utan direkt stöd i lag i tämligen stor utsträckning ha ingripit med lindrigare

hjälpåtgärder, även om icke vederbörande kunde anses ha varit hemfallen åt missbruk. Men just på grund av oklarheten om nämndernas befogenheter och skyldigheter torde man inom nämnder, där intresset och resurserna varit mindre, många gånger ha förhållit sig passiv så länge alkoholmissbruket icke fått allvarliga sociala konsekvenser.

Alkoholistsvårdsutredningen har också tagit upp spørsmålet om att ge nykterhetsnämnderna ökade befogenheter. Härvidlag har utredningen förordat, att nykterhetsnämnd skall få ingripa mot var och en, som missbrukar alkoholhaltiga drycker. I sitt lagförslag har utredningen definierat detta så, att alkoholmissbruk föreligger, då någon använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan. Ingripandet skulle emellertid endast få avse hjälpåtgärder i mera inskränkt bemärkelse. Beträffande förutsättningarna för övervakning och internering på vårdanstalt har utredningen i huvudsak velat bibehålla det nuvarande systemet med krav på att vederbörande är hemfallen åt alkoholmissbruk och hänförlig under någon eller några av de i allmänhet sociala indikationer, som upptages i den nuvarande lagens 1 §.

Detta förslag har vid remissbehandlingen i allmänhet tillstyrkts. På sina håll har förslaget dock mött viss kritik. Denna kritik har delvis anknyt till den förut återgivna diskussionen, om alkoholismen borde betraktas som vanart eller sjukdom. Med utgångspunkt från den sistnämnda uppfattningen att det här vore fråga om ett medicinskt problem har man sålunda gjort gällande, att nykterhetsnämnderna icke borde få ökade befogenheter gentemot sjuka människor. Andra remissinstanser har emellertid från samma utgångspunkt kommit till motsatt resultat och förmenat, att nämnderna borde ha rätt att ingripa även med tvångsåtgärder på rent medicinsk indikation.

I frågan om alkoholmissbrukets karaktär och det därmed sammanhängande spørsmålet om grunden för samhällets ingripanden mot missbrukarna har jag i ett föregående avsnitt i huvudsak anslutit mig till utredningens uppfattning, att det här gällde ett sammansatt problem, som icke torde kunna lösas efter enhetliga linjer. De medicinska synpunkterna, som hittills i viss mån kommit i skymundan, borde dock tillmätas ökad betydelse. Just från denna utgångspunkt måste det emellertid vara angeläget, att ingripande kan ske på ett tidigt stadium, innan missbruket ännu vållat några mera allvarliga skador och det kanske blivit för sent att verkligen bota vederbörande. Om alkoholmissbrukaren kommer under läkarbehandling, innan han ännu helt hemfallit åt missbruket, och de nykterhetsvårdande myndigheterna, där så befinner lämpligt och påkallat, griper in med råd, upplysningar och annan stödjande verksamhet, torde man kunna undgå mycken social skadegörelse. Man slipper också tillgripa frihetsberövande åtgärder samt utge stora belopp för sjukhus- eller anstaltsvård. Den förebyggande öppna vården synes mig ur både den enskilde individens och samhällets synpunkt böra framstå såsom den primära vårdformen. Den torde därför icke, såsom skett i nu

gällande alkoholistlag, böra bindas vid samma stränga förutsättningar som den slutna vården. Med hänsyn till det anförda vill jag i princip ansluta mig till utredningens förslag på denna punkt.

Om lagstiftningen således öppnar nya verksamhetsområden för nykterhetsnämnderna är det av vikt att densamma vinner en sådan tillämpning att den kommer att omfattas med förståelse och inbjuder till positiv medverkan av dem, i vilkas intresse den tillkommit.

I nu angivna hänseenden har den av utredningen föreslagna legaldefinitionen på alkoholmissbruk samt den närmare bestämning härav, som utredningen lämnat i motiveringen, kritiserats. Utredningen anser härutinnan, att även ett tillfälligt användande av alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan bör betecknas som alkoholmissbruk. Vid remissbehandlingen har man på sina håll häremot gjort gällande, att en tillfällig alkoholförtäring icke bör betecknas som missbruk endast därför att den — kanske till följd av olyckliga omständigheter — lett till skada. Vid ett ställningstagande till denna fråga må till en början ånyo understrykas att det för en framgångsrik behandling av en uppkommen alkoholskada är av utomordentlig betydelse att denna redan på ett tidigt stadium ägnas uppmärksamhet. Därför bör enligt min mening varje alkoholbetingad händelse, som kommit till nykterhetsnämndens kännedom och som uppenbarligen inneburit påtaglig skada för vederbörande själv eller annan person eller orsakat sådan skada, åtminstone göras till föremål för undersökning, så att nämnden blir i tillfälle att pröva, om händelsen varit ett utslag av verkligt missbruk. Är så fallet, åligger det nämnden att skrida till aktivt förebyggande åtgärder — s. k. hjälpåtgärder — till missbrukets hävande. Undersökningen torde i åtskilliga fyllerifall kunna göras summarisk och inskränka sig till en granskning av anmälningsmaterialet. Om exempelvis en fylleriförseelse vid undersökningen visar sig vara en tillfällig händelse, bör självfallet nämnden låta bero vid den företagna undersökningen av fallet. Men det är att märka att just en fylleriförseelse, som ju förutsätter en ganska kvalificerad grad av berusning, stundom markerar ett fortgående missbruk eller utgör signalen till att ett missbruk håller på att utvecklas. I sådana fall kan nämnden i allmänhet ej låta sig nöja med enbart en undersökning utan denna måste följas av hjälpåtgärder, anpassade efter förhållandena i det individuella fallet. Att någon har för vana att regelbundet — exempelvis någon gång varje vecka — dricka sig berusad är självfallet en anledning för nykterhetsnämnden att överväga ett ingripande.

Om jag alltså i förevarande avseende kan ansluta mig till den av utredningen företrädde ståndpunkten är jag dock medveten om att själva tillämpningen av den nu skisserade ordningen måste för nykterhetsnämndernas del medföra höjda anspråk både i fråga om gott handlag och ökad arbetsinsats. Genom att nämnderna skall befatta sig med även relativt lindriga fall av missbruk, vilka i vissa fall ej bör leda till annat än en preliminär undersökning, är det av synnerlig vikt att nämnderna går tillväga

med sådan takt och diskretion, att ej de berörda personerna med fog kan göra gällande, att de utsättes för trakasserier. I ett fyllerifall kan mången gång den översända polisrapporten jämte utdrag ur förekommande fylleriregister ge tillräcklig upplysning om, huruvida det inträffade varit en tillfällig förvillelse eller uttryck för ett påtagligt missbruk. På mindre orter och särskilt i landskommunerna lär nämnden, genom den personkänedom dess ledamöter besitter, lätt kunna konstatera, om en sådan tillfällig förvillelse föreligger eller icke. Om det framgår, att förseelsen varit en tillfällighet, kan nämndens åtgärder inskränka sig till en enkel registrering. Kallelse till förhör inför nämnden eller besök i hemmet av någon nämndens tjänsteman för utredning bör naturligtvis endast ifrågakomma, om mer diskreta vägar ej står till buds. Särskilt bör återhållsamhet iakttagas beträffande förhör med personer, som på ett eller annat sätt står den, som utredningen avser, nära. För nämnden gäller det således att göra en lämplig avvägning mellan å ena sidan intresset att komma ett tidigt alkoholmissbruk på spåren och å andra sidan intresset att i görligaste mån skydda den presumtive klienten från onödigt obehag. Nämnden bör icke tillgripa metoder som är mindre grannliga än vad situationen kräver. Att, som synnerligen ofta torde vara fallet, den mot vilken undersökningen riktas betraktar varje inblandning från nykterhetsnämndens sida såsom opåkallad eller som en form av trakasserier får givetvis ej komma nämnden att rygga för att vidtaga erforderliga åtgärder.

Den föreslagna ordningen kommer uppenbarligen att medföra att betydligt fler ärenden än för närvarande kommer under nykterhetsnämnds bedömning. Redan fall av tämligen lindrigt alkoholmissbruk kommer framdeles att i betydande utsträckning bringas till nämndernas kännedom och det skall åligga nämnderna att i samtliga inrapporterade fall verkställa åtminstone en summarisk undersökning. I ett fall av förstagångsfylleri torde det, som nyss antytts, räcka med att nämnden endast registrerar fallet och avaktar den fortsatta utvecklingen. Alkoholistsvårdsutredningen, liksom även vissa remissorgan, har befarat att särskilt nykterhetsnämnderna i de större städerna skulle få svårigheter att bära denna ökade arbetsbelastning. Utredningen har emellertid rekommenderat dessa nämnder att praktiskt lösa problemet genom att koncentrera sin uppmärksamhet på de ungdomliga alkoholmissbrukarna. Mot den begränsning av ingreppsskyldigheten mot övriga alkoholmissbrukare, som härav skulle följa, har nykterhetskommittén inlagt en gensaga och hävdade att nämnderna utan inskränkning borde ha skyldighet att vidtaga nykterhetsvårdande åtgärder mot samtliga alkoholmissbrukare, oavsett ålder. För egen del finner jag den sistnämnda ståndpunkten vara den principiellt riktiga. Just i storstäderna, där alkoholmissbruket har sin största utbredning, bör de kraftigaste insatserna göras till missbrukets stävande. Det skulle knappast kunna anses försvarligt att förordna en ordning, som skulle innebära att en mycket stor grupp alkoholmissbrukare därstädes undandroges från nykterhetsnämndernas uppsikt.

Jag är emellertid medveten om att den föreslagna utvidgningen av lagens tillämpningsområde på sina håll kommer att kräva resurser, som de nykterhetsvårdande organen icke nu besitter. Det är emellertid min avsikt — såsom i proposition nr 158 föreslås — att bl. a. de kommunala nykterhetsnämnderna skall förstärkas, materiellt och personellt. Icke minst torde nykterhetsnämndernas komplettering med frivilliga arbetskrafter vara ett sätt att öka nämndernas möjligheter att fullgöra sina nya uppgifter. Sådana tillfälliga hjälpkrafter är — som också påpekas i nyssnämnda proposition — avsedda att sättas in framför allt vid själva övergångstiden till ett friare försäljningssystem. Man får nämligen räkna med, att vissa övergångssvårigheter är förknippade med detta. För att bemästra dessa svårigheter är det nödvändigt, att särskilda motåtgärder vidtages. I propositionen nr 151 anges översiktligt, hur dessa tänkes bli utformade. Sålunda föreslås att ökade ekonomiska insatser göres för nykterhetsupplysning samt att medel anslås till en upplysningskampanj (prop. nr 153). En viktig åtgärd är vidare, att den planerade utbyggnaden av nykterhetsvården snarast påbörjas. I denna utbyggnad, som är avsedd att igångsättas redan under nästkommande budgetår, utgör de tillfälliga medhjälparna ett betydelsefullt inslag. Framför allt torde dessa frivilliga arbetskrafters befattnings med hjälpåtgärder komma att bli nykterhetsnämnderna till verksamt stöd under övergångstiden.

Jämväl i övrigt anser jag utredningens definition av alkoholmissbruk kunna godtagas. Jag vill emellertid särskilt understryka betydelsen av att alkoholförtäringen skall ha lett till *uppenbar* skada. För att förtäringen skall kunna betecknas som missbruk får skadan icke vara alltför obetydlig. Enbart den omständigheten att förtäringen åstadkommer ett rus föranleder därför icke att missbruk skall anses vara för handen. Ett olycksfall bör icke leda till ingripande endast därför att detsamma inträffat i samband med användande av alkohol. Utgör däremot olyckshändelsen en direkt följd av en kraftig berusning, föreligger anledning till undersökning, huruvida fråga är om ett mera kontinuerligt missbruk, som genom det inträffade kommit i dagen. Skadan skall sålunda vara klart påvisbar i fysiskt, psykiskt, socialt eller ekonomiskt hänseende, antingen hos vederbörande själv eller hos annan person. Huruvida fysisk eller psykisk skada är för handen torde kunna ådagaläggas genom den läkarundersökning av vederbörande, som förutsättes skola kunna tillgripas. Sociala vådor av alkoholmissbruket torde vanligen manifesteras sig däri, att olägenheter av skilda slag uppstår för alkoholmissbrukarens familj eller andra honom närstående personer; barnens skolgång hindras eller försummas, förhållandena tvingar barnavårdsnämnden till ingripande, missbruket leder till allvarliga slitningar i äktenskapet till skada för familjen i dess helhet etc. Som social kan skadan också rubriceras, om en person till följd av sitt alkoholmissbruk missköter sin anställning, exempelvis genom upprepad frånvaro från arbetsplatsen. Denna skada står otvivelaktigt den ekonomiska nära. Medför alkoholmissbruket att en person blir avskedad från sin anställning, torde detta i de flesta fall innebära jämväl ekonomisk skada.

Men det behöver givetvis ej ha gått så långt som till avskedande för att sådan skada skall bli följden av tjänsteförsummelse; upprepad frånvaro från arbetsplatsen kan t. ex. resultera i ett inkomstbortfall, som i hög grad skadar vederbörandes ekonomi. Ännu ett exempel på ekonomisk skada kan vara att en person förbrukar en oproportionerligt stor del av sin lön på spritinköp.

Sammanfattningsvis kan sålunda konstateras att den nya lagstiftningen ställer nykterhetsnämnderna inför vidgade och synnerligen ömtåliga arbetsuppgifter. Undersökning, bedriven i en anda av grannlagenhet och urskillning, skall verkställas i ett mycket stort antal fall, då något blivit nykterhetsnämnd bekant som ger anledning misstänka alkoholmissbruk. Ger undersökningen vid handen, att alkoholmissbruk i lagens mening föreligger, skall åtgärder vidtagas för att återföra alkoholmissbrukaren till ett nyktert liv. I första hand har nykterhetsnämnden därvid att tillgripa hjälpåtgärder, utformade efter det individuella fallets särskilda beskaffenhet. Dessa åtgärder är rikt differentierade, vilket innebär möjlighet för nämnden att välja just den åtgärd, som lämpar sig bäst från fall till fall. Hjälpåtgärderna bör givetvis så utformas, att man kan hysa förhoppning om att de verkligen efterkommes. Framgår däremot av undersökningen att fråga är allenast om en tillfällighetsförsyndelse bör nämnden låta bero vid vad i ärendet förevarit. Det är givetvis ett angeläget intresse, att nykterhetsnämnderna ej i oträngt mål skrider till åtgärd. Obefogade ingripanden kan — som påpekades redan i 1931 års proposition — lätt bringa nykterhetsvärden i vanrykte och vara till men för nykterhetsarbetet i allmänhet. Rätt nyttjad bör däremot den föreslagna utvidgningen av lagens tillämpningsområde vara av stort värde för detta arbete.»

I anslutning till vad nu återgivits må här endast beröras vissa specialfrågor av större vikt, som av departementschefen behandlats. Den ena av dessa frågor hänför sig till spörsmålet, om vilka förutsättningar som skall gälla för tvångsåtgärder och omhändertagande. Härom yttrar departementschefen bl. a.: »Redan av vad jag nu anfört torde framgå, att jag är ense med utredningen om att det endast är området för ingripande genom hjälpåtgärder, som bör utvidgas. Tvångsåtgärder bör alltjämt kunna användas endast då missbruket är längre framskridet. För att i lagen markera denna åtskillnad synes uttrycket »hemfallen åt alkoholmissbruk» böra bibehållas såsom en förutsättning för de strängare åtgärderna. Bland de övriga förutsättningarna torde även de nuvarande sociala indikationerna böra kvarstå. De skäl som utredningen anfört mot ett införande av en rent medicinsk indikation synes mig bärande. Indikationen »ur stånd att taga vård om sig själv» torde för övrigt innebära att ingripande redan nu kan ske på grunder, som i viss mån kan anses vara av medicinsk karaktär.

Utredningen har — som av den förut lämnade redogörelsen framgår — icke funnit några nya specialindikationer erforderliga. Ej heller enligt min mening föreligger behov av sådana. Att såsom några remissinstanser för-

ordat tillåta tvångsåtgärder mot åt alkoholmissbruk hemfallna personer under 25 år efter endast en fylleriförseelse torde icke vara tillrådligt. Visserligen har alkoholmissbruket bland ungdomen tilltagit under de senaste åren, men ungdomsfylleriet torde mest effektivt och bäst bekämpas genom upplysningsverksamhet och förebyggande åtgärder. Av särskild betydelse för den ungdomsvårdande verksamheten torde vara att nykterhetsnämnd såsom hjälpåtgärd skall kunna föreskriva, att en alkoholmissbrukare förlöpande skall upprätthålla förbindelse med nykterhetsnämnden eller av nämnden utsedd person. Förslaget härom kommer att behandlas närmare i specialmotiveringen. I samband därmed kommer jag även att beröra frågan om förutsättningarna för anordnande av övervakning för äldre alkoholmissbrukare. Här må endast nämnas, att jag även på denna punkt delar utredningens uppfattning, att övervakning bör anknytas till samma förutsättningar som tvångsintagning på anstalt.

Vad härefter angår de nuvarande specialindikationerna för tvångsåtgärder har utredningen förordat vissa ändringar. Den viktigaste av dessa avser den s. k. farlighetsindikationen, som f. n. medger ingripande mot den som är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv. Denna indikation är särskilt betydelsefull därför att personer, på vilka den är tillämplig, även provisoriskt kan omhändertagas av polismyndigheten. Det tillägg till farlighetsindikationen, som utredningen föreslagit, nämligen att även den som är farlig för annans själsliga hälsa uttryckligen faller under densamma, har vid remissbehandlingen icke föranlett några erinringar. Såvitt förslaget innebär, att jämväl sådan fara skall utgöra grund för beslut om övervakning och tvångsintagning, finner jag detsamma kunna godtagas. Det torde numera vara en allmänt omfattad åsikt att den psykiska fara, som en alkoholist kan innebära för sin omgivning, ofta är fullt jämförlig med fysiskt våld och många gånger på lång sikt kan vara verkligt förödande. Enligt utredningens mening torde vissa grava fall av psykiskt våld redan enligt lagens nuvarande lydelse kunna hänföras till farlighetsindikationen, varför den ifrågasatta lagändringen endast skulle innebära ett förtydligande. Då emellertid rättstillämpningen knappast kan sägas ha givit ett klart utslag till förmån för uppfattningen att indikationen redan nu medger generell ingripande då man kan tala om psykiskt våld — en tolkning som för övrigt ej vinner stöd i lagens förarbeten — är det enligt min mening erforderligt, att indikationen jämkas i enlighet med vad utredningen föreslagit.

Då utredningen föreslagit, att farlighetsindikationen jämväl skall innefatta fall av psykisk farlighet, synes dess förslag härutinnan mindre ha förestavats av behovet att kunna ställa en psykiskt farlig alkoholmissbrukare under övervakning eller att få honom i vederbörlig ordning intagen på alkoholanstalt än av önskemålet att en sådan person provisoriskt skall kunna omhändertagas av polismyndighet. Vad utredningen anfört som motiv för införandet av en regel, som skulle medge provisoriskt omhändertagande på denna indikation, har emellertid ej övertygat mig om att en sådan regel skulle

vara nödvändig eller lämplig. Det är nämligen att märka, att den psykiska påverkan, som här åsyftas, i allmänhet icke är någon momentan företeelse. Den har i stället regelmässigt karaktären av en under en längre tid fortgående press, som visserligen kan leda till allvarliga psykiska skador för den som är utsatt för densamma, men som icke vid någon viss tidpunkt konstituerar en omedelbar fara för sådana skador. Något behov av ett omedelbart ingripande i preventivt syfte synes därför näppeligen föreligga. I stället bör hänvändelse ske till nykterhetsnämnden, som utan större tidsutdräkt bör kunna åstadkomma en utredning, som kan ligga till grund för ett beslut om tvångsintagning på vårdanstalt, om detta är påkallat. Ett dylikt beslut kan alltså — i enlighet med farlighetsindikationens nyss förordade avfattning — grundas därpå, att vederbörande är farlig för någons själsliga hälsa.

Till det anförda kommer att det nya rekvisitet begreppsmässigt är så obestämt och synes kunna medge en så elastisk tolkning, att det torde vara föga ägnat att läggas till grund för snabba beslut av polismyndigheterna, särskilt som dessa beslut kan gälla allvarliga ingrepp i den personliga integriteten. Det är ju här fråga om lika ingripande åtgärder, som vissa tvångsåtgärder inom straffprocessen. Rekvisitets införande skulle vidare många gånger ställa polismyndigheterna inför ytterst svåra och vanskliga avgöranden, för vilka de icke alltid är rustade. Sålunda torde endast i undantagsfall psykiatrisk expertis stå till polismyndighets förfogande.

Jag kan följaktligen icke tillstyrka utredningens förslag att farlighet för annans själsliga hälsa skulle berättiga polismyndighet att verkställa provisoriskt omhändertagande. I övrigt bör däremot farlighetsrekvisitet som grund för provisoriskt omhändertagande kvarstå orubbat. Eftersom en viss tveksamhet synes råda rörande polisens befogenheter, då detta kan anses tillämpligt, liksom även då omhändertagande på annan grund kan komma i fråga, vill jag betona, att det för polisen får anses föreligga icke endast en rätt utan också en skyldighet att inskrida och i sista hand omhändertaga vederbörande. Det må också påpekas att omhändertagande av exempelvis en farlig alkoholist ej med nödvändighet förutsätter en formlig anmälan. Polisen har således att av eget initiativ ingripa. Särskilt vid fall av farlighet torde det vara vanligt, att anhöriga eller andra närstående av rädsla eller annan anledning förhåller sig passiva eller t. o. m. motsätter sig polisens inblandning. Detta får emellertid ej avhålla polisen ifrån att undanröja den farliga situationen, om denna objektivt sett kan anses konstaterad, liksom ej heller återkallelse av skedd anmälan får verka hindrande under motsvarande förhållanden. Av största vikt är givetvis att, då ett farlighetsfall på ena eller andra sättet bringas till polisens kännedom, polisen handlar med tillbörlig skyndsamhet.»

Beträffande alkoholistvårdsutredningens förslag om rätt i vissa fall för alkoholmissbrukaren att erhålla biträde på det allmännas bekostnad yttrar departementschefen inledningsvis, att den gällande lagstift-

ningen ej lägger hinder för en person att i ett alkoholistärende taga biträde till sin hjälp. Departementschefen tillfogar: »I själva verket torde dock mindre ofta förekomma att så sker. Införes nu i enlighet med alkoholistvårdsutredningens förslag en regel om fri rättshjälp i alkoholistärenden är emellertid att förvänta, att biträde praktiskt taget regelmässigt kommer att begäras i dylika ärenden. Som alkoholistklientelet i allmänhet utgöres av personer med svag ekonomisk ställning, torde länsstyrelserna i betydande utsträckning bli nödsakade att villfara en sådan begäran. Ur alkoholmissbrukarens synpunkt vore det givetvis en vinning att han på så sätt finge en rådgivare i interneringsprocessen. Det kan emellertid göras gällande, att denna vinning ofta ligger på det psykologiska planet. Med ett biträde vid sin sida skulle han otvivelaktigt känna sig mindre ensam i sitt mellanhavande med de nykterhetsvårdande organen och det är sannolikt, att han därmed också skulle bli mer benägen att godtaga det beslut, som interneringsorganet sedermera fattar. Men jämväl ur rättssäkerhetssynpunkt måste det otvivelaktigt vara av värde, om någon form av offentlig rättshjälp kunde ställas till hans förfogande. Alkoholmissbrukare är ofta personer, som saknar förutsättningar att bedöma det material, som förebringas mot dem. Detta material kan antyda lösningar, som alkoholmissbrukaren ej själv förmår uppmärksamma men som för en mer insiktsfull person framstår som mer ändamålsenliga och mindre ingripande ur alkoholmissbrukarens synpunkt och som för denne måhända utgör en mer acceptabel utväg ur den konfliktsituation, vari han råkat, utan att nykterhetsvårdens intresse av att den lämpligaste behandlingsformen väljes för den skall åsidosättes. Risken för rättsövergrepp, som alltid är större om stödet av rättshjälp ej står till buds, blir givetvis mindre om sådant bistånd lämnas. Det är således ett flertal synpunkter, som talar för att biträdesfrågan i alkoholistprocessen bringas till en lösning, som innebär en förstärkning av alkoholmissbrukarens ställning i interneringsprocessen.

Kunde spørsmålet om rättshjälp endast ses ur synpunkten av alkoholmissbrukarens eget intresse skulle jag följaktligen ej tveka att biträda utredningens i och för sig mycket beaktansvärda förslag härutinnan. Frågan rymmer emellertid särskilda aspekter, främst den att diskretionskravet i alkoholistärenden sättes i fara. Det är speciellt på denna punkt, som den vid remissbehandlingen framkomna kritiken satt in. Man har sålunda påpekat, att det av alkoholmissbrukaren anlitate biträdet självfallet måste lägga upp sin hjälp efter rent processuella linjer, påkalla vittnesförhör och kräva tillgång till alla handlingar i ärendet. Detta antagande har uppenbarligen visst fog för sig, särskilt om — såsom är att förvänta — till biträden företrädesvis anlitas advokater, vana att följa det rättegångsschema, som tillämpas vid allmän domstol. Det är tydligt, att den ordinära domstolsprocessen icke i alla delar utgör en lämplig förebild till interneringsprocessen. Ett viktigt syfte med lagstiftningen är att anhöriga, närstående etc. utan fruktan för repressalier skall kunna vända sig till nykterhetsnämnden med be-

gäran om dess bistånd. Den nya lagstiftningen vill främja en utveckling som innebär, att många nu fördolda fall av alkoholmissbruk — fördolda emedan de berörda av rädsla för alkoholmissbrukarens hämnd förhåller sig passiva — bringas i dagen. Denna strävan skulle näppeligen främjas, om dessa personer hade att räkna med att i sinom tid dragas in i en interneringsprocess med vad denna skulle innebära av psykiska påfrestningar. Det får nämligen tagas för givet, att en aktiv rådgivare i en sådan process i avsevärd grad kommer att rikta sig mot dem, vilka står som sagesmän i ärendet.

Det sagda ger vid handen, att spørsmålet är en avvägningsfråga, där alkoholmissbrukarens intresse ej kan tillgodoses annat än på bekostnad av diskretionsintresset. Då — som tidigare nämnts — den förut omförmälda utredningen rörande administrativa frihetsberövanden har att upptaga jämväl spørsmålet om försvarare för dem, vilka det är aktuellt att i administrativ ordning beröva friheten, synes det mig mest lämpligt att med förslaget prövning i denna del får anstå i avbidan på det resultat, vartill utredningen kan komma, detta desto hellre som det ej kan göras gällande att frågan om rättshjälp åt alkoholmissbrukare kräver en omedelbar lösning. Jag förutsätter därvid, att utredningen i enlighet med sina direktiv beaktar de speciella synpunkter på spørsmålet, som i alkoholprocessen gör sig gällande.»

Lagrådet.

Lagrådet har i sitt yttrande icke ingått på de principiella grunderna för förslaget till lag om nykterhetsvård och har alltså lämnat dessa utan erinran. Vad lagrådet yttrat hänför sig till vissa närmare angivna stadganden i detta lagförslag. Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen om verkställighet av bötesstraff har av lagrådet lämnats utan erinran.

Lagrådets yttrande finnes intaget i propositionen å sid. 295—304, vartill torde få hänvisas.

Utskottet.

I den omläggning av samhällets nykterhetspolitik, som nu förestår, utgör den föreslagna lagen om nykterhetsvård ett betydelsefullt led. Lagförslaget innefattar ett mycket stort antal nyheter, varav åtskilliga dock är av detaljmässig karaktär. Som viktigast framstår otvivelaktigt den ändringen att lagstiftningens tillämpningsområde högst väsentligt vidgas. Under det att enligt nuvarande lag hemfallenhet åt alkoholmissbruk utgör den grundläggande förutsättningen för lagens tillämplighet, blir den nya lagen tillämplig redan på den, som i lagförslagets mening missbrukar alkoholhaltiga drycker. Missbruk skall anses föreligga, då någon — ej blott tillfälligt — använder sådana drycker till uppenbar skada för sig eller annan. Har missbruk visats föreligga, skall åtgärder vidtagas för att återföra vederbörande till ett nyktert liv.

Den vidgade möjlighet till ingripande, som lagförslaget sålunda öppnar, markerar en brytning med den åskådning, som åtminstone formellt sett präglar gällande lag. Redan genom sitt namn ger alkoholistlagen tillkänna att den endast befattar sig med dem, som är så svårt alkoholskadade, att de kan betecknas som alkoholister. För praktiskt taget varje form av ingripande enligt lagen — även den lindrigaste — fordras att vederbörande skall vara hemfallen åt alkoholmissbruk samt dessutom att viss annan omständighet, tydande på kvalificerad grad av missbruk, skall föreligga. Icke ens hjälpåtgärder får vidtagas mot annan än den, som är alkoholist. I själva verket är förutsättningarna för såväl hjälpåtgärder som tvångsintagning i stort sett desamma.

Förslaget till lag om nykterhetsvård kan främst sägas syfta till att göra anstaltsvård om icke obehörlig så dock till en vårdform av mer sekundär betydelse. Lagförslaget bygger på den numera allmänt vedertagna uppfattningen, att åtgärder mot alkoholmissbruk bör sättas in redan på ett så tidigt stadium av missbruket som möjligt. Man menar med rätta, att utsikterna till förbättring är långt större, om missbruket redan i sitt begynnelseskede blir föremål för behandling. Följaktligen är det av vikt, att de nykterhetsvårdande myndigheterna redan tidigt får vetskap om att missbruk föreligger. I konsekvens härmed föreskrives i lagförslaget, att det skall åligga polis- och åklagarmyndighet att ofördröjligen till kommunal nykterhetsnämnd göra anmälan, då kännedom vunnits, att någon gjort sig skyldig till fylleri eller eljest, jämväl tillfälligt, använt alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan. Att någon gripits för fylleri förutsätter vanligen en så kvalificerad grad av berusning, att det kan vara befogat att undersöka, om fylleriet utgör en manifestation av missbruk. Som i propositionen framhålles utgör fylleriet ofta signalen till att ett missbruk håller på att utvecklas. Visar sig vid undersökningen, att fråga är om en tillfällig händelse, skall några särskilda åtgärder givetvis ej vidtagas. Framgår däremot att missbruk i lagens mening är förhanden, avses i första hand hjälpåtgärder skola komma i fråga. Arten av åtgärd skall kunna varieras efter fallets särart. De i lagförslaget exemplifierade åtgärderna motsvarar i huvudsak dem, som i alkoholistlagen finnes angivna. En nyhet är emellertid, att nykterhetsnämnd skall kunna etablera viss varaktig personlig kontakt med sin klient; på så sätt kan denne påräkna ett kontinuerligt stöd från nämndens sida. Det är tänkt, att denna kontakt mellan nämnden och alkoholmissbrukaren skall kunna upprätthållas genom förmedling av tillfälliga medhjälpare, som nykterhetsnämnderna skall kunna knyta till sin verksamhet. Till skillnad mot vad nu gäller har formlig övervakning icke upptagits bland hjälpåtgärderna. För övervakning och tvångsintagning avses samma förutsättningar som de i nuvarande lag uppställda skola i stort sett fortfarande gälla. Vederbörande skall sålunda vara hemfallen åt sitt missbruk. Därjämte skall någon av de s. k. specialindikationerna föreligga.

Lagstiftningens förskjutning till att lägga tyngdpunkten lika mycket på

förebyggande åtgärder som på behandling av gravare fall av missbruk utgör ett erkännande av en arbetsmetod, som modern nykterhetsvård i viss utsträckning redan följer. Det kan därför sägas, att den nya lagstiftningen i förevarande hänseende ej innebär stort annat än ett lagfästande av en ordning, som på åtskilliga platser — där resurserna så medgett — med ej ringa framgång sedan länge tillämpats. Under det att det praktiska vårdarbetet ganska väl anpassat sig efter den åskådning, som varit tongivande inom nykterhetsvården, har lagstiftningen sålunda kommit att återspegla ett stadium, som representerar delvis föråldrade idéer.

För utskottet framstår det som en avsevärd vinning att nu i lagen lämnas ett klart stöd för ingripande mot sådana personer, som utan att vara direkt hemfallna åt alkoholmissbruk ändå använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan. Det är tydligt, att om nykterhetsvårdande åtgärder kan sättas in redan då missbruket börjat ge sig till känna, möjligheterna till varaktig förbättring är större än om sådana får tillgripas först sedan stadiet av hemfallenhet uppnåtts. En given konsekvens av utvidgningen av lagens tillämplighetsområde är också, att anmälningsskyldigheten i motsvarande mån utsträcker. Enligt utskottets mening är i själva verket de nya reglerna om anmälningsskyldighet en avgörande förutsättning för ett framgångsrikt resultat utav nykterhetsvårdsarbetet. Vinner icke dessa stadganden tillbörlig efterrättelse, torde näppeligen kunna förväntas, att den förebyggande vården får det utrymme, som anses eftersträfvansvärt. Särskilt torde den polismyndigheten åvilande anmälningsskyldigheten härutinnan få betydelse. Framför allt är det nämligen polisen, som i sin verksamhet får kontakt med personer, som kan antagas missbruka alkohol. Dessa skall av polisen ofördröjligen anmälas till nykterhetsnämnden. Som departementschefen antytt kan detta ske exempelvis genom översändande av en kopia av polisrapporten. Det skall icke tillkomma polismyndigheten att själv pröva, huruvida missbruk i lagens mening föreligger. Detta blir nykterhetsnämndens uppgift.

Utskottet ger alltså sin anslutning till förslaget att lagstiftningsvägen bereda nykterhetsnämnderna ökade möjligheter att inskrida mot alkoholmissbrukare. Det står emellertid för utskottet fullt klart, att utfallet av den nya lagstiftningen är helt avhängig av frågan, hur lagstiftningen av nykterhetsvårdens företrädare kommer att tillämpas. Det blir en ömtålig uppgift, som dessa får sig anförtrodd. Å ena sidan åvilas dem förpliktelsen att ingripa, så snart fall av missbruk yppats. De skall mottaga anmälan och pröva vad fog som kan ligga i denna. De skall handha den rikt differentierade skalan av hjälpåtgärder, som lagen anvisar, och utvälja den som i det enskilda fallet synes bäst lämpad. Å andra sidan åligger dem att städse gå till väga med takt och diskretion. De skall förfara på ett sådant sätt, att deras klienter ej med rätta kan säga sig vara utsatta för trakasseri. I vad departementschefen utförligt yttrat rörande dessa tillämpningsspörsmål instämmer utskottet. Departementschefen har härutinnan bl. a. uttalat, att kallelse till

förhör inför nämnden endast bör ifrågakomma, om ej mer diskreta vägar står till buds. I anslutning därtill vill utskottet för sin del framhålla önskvärdheten av att man i görligaste mån undviker att hålla förhör inför nämnden i dess helhet. Lagförslaget anvisar ju också möjligheten att förhöret hålles inför exempelvis särskilt utsett ombud för nämnden. Denna möjlighet synes alltså företrädesvis böra anlitas.

Som nyss nämnts avses nuvarande förutsättningar för övervakning och tvångsintagning i huvudsak skola bestå. De s. k. specialindikationerna har dock underkastats viss jämkning. Häremot har utskottet ej funnit anledning till erinran. Som ett framsteg måste betecknas att jämväl psykisk farlighet skall kunna åberopas som grund för tvångsintagning. Den psykiska press, som en alkoholmissbrukare kan utöva gentemot sin omgivning, torde mången gång vara väl så förödande som kroppslig misshandel. Alkoholistvårdsutredningen hade emellertid förordat, att psykisk fara också skulle medföra skyldighet för polismyndighet att ofördröjligen *tillfälligt* omhändertaga en alkoholmissbrukare. Samma förslag har nu återkommit i motion II: 678. Departementschefen ställde sig å sin sida avvisande till utredningsförslaget på denna punkt. Som skäl härför anförde departementschefen bl. a. att den psykiska påverkan, varom här vore fråga, i allmänhet icke vore någon momentan företeelse. Den hade i stället regelmässigt karaktären av en under längre tid fortgående press, som visserligen kunde leda till allvarliga psykiska skador för den som vore utsatt för densamma, men som dock icke vid någon viss tidpunkt konstituerade en omedelbar fara för sådana skador. Därtill komme att det tilltänkta rekvisitet begreppsmässigt vore så obestämt och syntes kunna ge utrymme för en så elastisk tolkning, att det torde vara föga ägnat att läggas till grund för snabba beslut av polisen. Departementschefen påpekar, att här ju vore fråga om lika allvarliga ingrepp i den personliga friheten som vissa tvångsåtgärder inom straffprocessen. Rekvisitets införande skulle vidare ofta ställa polismyndigheterna inför ytterst svåra och vanskliga avgöranden, för vilka de ej alltid vore rustade. I dessa synpunkter kan utskottet helt instämma. Det må uppmärksammas, att det för polismyndigheten här skulle gälla att konstatera icke blott att allvarlig psykisk skada vore för handen utan även att denna skada vore en direkt följd av alkoholmissbruk. En sådan bedömning torde vara hart när omöjlig för den, som ej äger ingående psykiatrisk skolning. Som departementschefen anmärkt torde endast undantagsvis psykiatrisk expertis stå till polismyndighets förfogande.

Vad departementschefen yttrat och hemställt beträffande organen för den öppna nykterhetsvården har rönt utskottets gillande. Kommunala nykterhetsnämnder bör alltså jämväl framgent intaga ställningen som den öppna vårdformens primärorgan. Länsnykterhetsnämnderna får rollen av rådgivande och vägledande organ. Endast i sällsynta undantagsfall avses länsnykterhetsnämnd skola kunna ingripa i individuella vårdärenden. Länsnykterhetsnämndernas arbetsuppgifter, som enligt nykterhetskommitténs förslag skulle

avse viss befattning också med utminuterung och utskänkning av spritdrycker och öl, har begränsats till de rent nykterhetsvårdande. I stort sett kommer länsnykterhetsnämndernas åligganden således att förbli vid det gamla. Åliggandet att övertaga den registrerings- och uppgiftsskyldighet rörande fylleri och vissa andra brott, som nu åvilar kontrollstyrelsen, kommer — enligt vad utskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit — åtminstone icke under nästkommande budgetår att påläggas länsnykterhetsnämnderna. I nämnda utlåtande har utskottet vidare förordnat, att den nuvarande befogenheten att meddela beslut om avstängning från rätten till inköp av rusdrycker utbytes mot en anordning, som innebär möjlighet för länsnykterhetsnämnd att förbjuda viss alkoholmissbrukare att inköpa sådana drycker. Denna befogenhet avses, liksom avstängningsrätten, skola genom länsnykterhetsnämnds generella bemyndigande kunna delegeras till kommunal nykterhetsnämnd. Det nya institutet bör givetvis tillämpas med samma restriktivitet och meddelas enligt de allmänna normer, som i propositionen angivits i fråga om rätten att förordna om avstängning.

I fråga om handläggningen av interneringsärenden har gällande regler i alla väsentliga stycken oförändrade överförts till lagförslaget. Länsstyrelserna föreslås skola alltjämt intaga positionen som beslutande organ i interneringsärenden. De skall därvid fungera i sin ordinarie sammansättning. Att reformverksamheten ej annat än i fråga om vissa enskildheter ingripit i interneringsreglerna, finner sin förklaring däri, att dessa regler och därmed sammanhängande organisations- och procedurfrågor f. n. är föremål för särskild utredning, som avses skola inriktas på samtliga de rättsområden, där administrativa frihetsberövanden kan komma i fråga. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att med prövningen av härutinnan nu föreliggande, mer principiellt betonade reformförslag — vilka för övrigt vid remissbehandlingen rönt åtskillig kritik — bör anstå i avbidan på resultatet av nyssnämnda utredning.

Utskottets ståndpunkt härvidlag gäller även den av departementschefen utförligt behandlade frågan om rätt i vissa fall för alkoholmissbrukare att på det allmännas bekostnad erhålla rättshjälp i alkoholistprocessen. Detta spörsmål har ånyo aktualiserats genom motion II: 679. Häri ifrågasättes huruvida möjlighet ej kunde öppnas att redan i nuvarande läge införa en bestämmelse, enligt vilken sådan rättshjälp tillförsäkrades dem, som av polismyndighet eller länsstyrelse tillfälligt omhändertagits. Även om det i motionen framförda önskemålet sträcker sig mindre långt än alkoholistvårdsutredningens härutinnan väckta förslag, är det dock tydligt, att de av departementschefen i ämnet anlagda synpunkterna även här äger giltighet. Det kan ock göras gällande, att något behov av rättshjälp enbart vid omhändertagande knappast föreligger. Omhändertagandet, som i sig självt är kringgärdat av vissa garantier, är ju tillfälligt. Härtill kommer att om någon omhändertagits av polismyndighet, det skall åligga länsstyrelsen att utan uppskov pröva, huruvida han fortfarande skall vara omhändertagen. Länsstyrelsen

har vidare att utan oskäligt dröjsmål föranstalta om förhör i ärende, då någon sålunda omhändertagits, samt företaga detsamma till slutligt avgörande (26 § lagförslaget). Har omhändertagandet skett genom länsstyrelsens försorg, är det givetvis nödvändigt, att samma skyndsamhet i handläggningen iakttages. Genom nu angivna, i lagförslaget nytillkomna bestämmelser torde en betydande vinning i rättssäkerhetskänseende ha ernåtts i förhållande till vad nu gäller. Vad biträdesfrågan angår, sedd i sin helhet, förutsätter utskottet, att förenämnda utredning angående administrativa frihetsberövanden beaktar de speciella synpunkter, som måste anläggas i alkoholprocessen.

Den lösning, som i propositionen ernåtts angående frågan om förhör inför länsstyrelsen, finner utskottet tillfredsställande. Då förslaget härutinnan närmast får sägas innebära ett lagfästade av en praxis, som av åtskilliga länsstyrelser sedan länge redan tillämpas, torde några berättigade farhågor knappast kunna hysas, att diskretionskravet i interneringsprocessen trädes för nära.

Beträffande lagförslaget i övrigt har utskottet ej funnit anledning till annat yttrande än vad som nedan upptagits i anslutning till vissa, särskilt angivna paragrafer i förslaget.

10 §.

Utskottet biträder departementschefens förslag att den i förevarande paragraf stadgade anmälningsskyldigheten skall fullgöras gentemot den kommunala nykterhetsnämnden. Som departementschefen påpekat utgör en sådan ordning givetvis intet hinder för att anmälan ändock skall kunna göras till länsnykterhetsnämnd. Ett sådant tillvägagångsätt torde i vissa speciella fall vara att föredraga framför den i lagen anvisade ordningen. Har anmälan gjorts till länsnykterhetsnämnd, åligger det denna att vidarebefordra anmälan till vederbörande kommunala nykterhetsnämnd.

12 §.

Departementschefen har i propositionen bl. a. uttalat att enligt hans mening varje alkoholbetingad händelse, som kommit till nykterhetsnämndens kännedom och som uppenbarligen inneburit påtaglig skada för vederbörande själv eller annan, åtminstone bör göras till föremål för undersökning, så att nämnden blir i tillfälle att pröva om händelsen varit ett utslag av verkligt missbruk eller ej. Mot vad departementschefen sålunda anfört har utskottet intet att erinra. Förevarande paragraf har emellertid erhållit en avfattning, som enligt utskottets mening ej står i full samklang med detta yttrande. Enligt paragrafens lydelse skall undersökning nämligen verkställas, då nykterhetsnämnd genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon *missbrukar* alkoholhaltiga drycker. Tillfälligt användande av sådana drycker hänföres ej till missbruk, sådant detta i lagen definierats. Det är emellertid till utrönande just om användandet varit en tillfällighet som undersökningen tjänar en uppgift. Bättre överensstämmelse med departements-

chefens ståndpunkt torde ernås, om i första stycket av förevarande paragraf orden »fått grundad anledning antaga, att någon missbrukar alkoholhaltiga drycker» ersättes av orden »erhållit kännedom om att någon använt alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan». Det må i sammanhanget erinras, att på lagrådets föranstaltande en liknande jämkning vidtagits i 10 § departementsförslaget.

Genom vad utskottet sålunda föreslagit torde vad i motionen II: 678 härutinnan anförts ha vunnit beaktande.

14 §.

Enligt första stycket av denna paragraf kan nykterhetsnämnd såsom hjälpåtgärd bl. a. söka förmå en alkoholmissbrukare att ingå i nykterhetsförening. Utskottet föreslår, att denna hjälpåtgärd på så sätt utbygges, att densamma jämväl skall kunna avse inträde i annan lämplig organisation, exempelvis en länkförening. Lagtexten bör i enlighet härmed jämkas.

Under hänvisning till vad utskottet i sitt utlåtande nr 1 anført har andra stycket underkastats viss omarbetning. Den däri behandlade avstängningsrätten har i utskottets förslag konstruerats som ett förbud att inköpa rusdrycker. Detta förbud har förknippats med straffsanktion i 70 § utskottets lagförslag. Den i förevarande stycke vidtagna jämkningen föranleder vissa ändringar av redaktionell art i 59 § samt i övergångsbestämmelserna.

34 och 35 §§.

I förstnämnda paragraf har upptagits regler om vilket organ, som skall föranstalta om verkställighet av slutligt beslut om tvångsintagning. Dessa motsvarar i huvudsak gällande bestämmelser i ämnet. I 35 § 2 mom. stadgas bl. a., att länsstyrelse skall äga bemyndiga nykterhetsnämnden att besluta om förverkande av anstånd, som medgivits av länsstyrelsen.

Till dessa paragrafer hänför sig vissa yrkanden, upptagna i motion II: 679. Det göres i motionen gällande, att av lagtexten ej klart framginge vilken myndighet som skulle ombesörja verkställigheten, där nykterhetsnämnd enligt bemyndigande förklarat medgivet anstånd förverkat. Dessutom föreslås att verkställighetsreglerna underkastas viss revision. Nykterhetsnämnd eller polismyndighet skulle föranstalta om verkställigheten i de fall, då länsstyrelsen *icke* förordnat om anstånd med denna. Därjämte borde nykterhetsnämnd i samtliga fall, då nykterhetsnämnden vore sökande, tillerkännas rätt att besluta om villkorligt anstånd. Härtill borde fogas den föreskriften, att den myndighet, som förklarat anstånd förverkat, jämväl hade att föranstalta om verkställigheten.

Till bemötande av vad i motionen sålunda anförts vill utskottet endast erinra, att 34 § innefattar en uttömmande reglering av verkställighetsbestämmelserna. Dessa påverkas följaktligen icke därav, att nykterhetsnämnd enligt bemyndigande äger förklara anstånd förverkat. Några bärande skäl för en revision av verkställighetsreglerna på sätt i motionen framkastats anser utskottet ej föreligga.

44 §.

Utskottet biträder departementschefens förslag att som *vårdtid* beteckna den tid, varunder den, som på grund av slutligt beslut intagits å allmän vårdanstalt, må kvarhållas. Genom att lagen upptar en exakt definition av vad som menas med vårdtid, lär någon tvekan ej kunna uppstå om vad som i *lagen* åsyftas med denna beteckning. Utskottet avstyrker följaktligen det i motion II:679 framförda förslaget, att ordet vårdtid ersättes av beteckningen kvarhållningstid eller intagningsstid, vilka beteckningar av olika skäl synes mindre väl lämpade.

49 §.

Ej heller kan utskottet tillstyrka det i nyssnämnda motion väckta förslaget, att den i förevarande paragraf stadgade regeln om skyldighet för anstaltsledning att upptaga framställning om försökspermission med mindre fyra månader förflutit av vårdtiden, utmönstras ur lagen och överföres till de för anstalterna gällande särskilda stadgorna. I dessa skulle bestämmelser intagas om i vilken utsträckning skyldighet föreläge för föreståndare att förbereda eller till prövning företaga framställning om försökspermission, varvid olika tidsgränser skulle anges för skilda kategorier av intagna. Det torde kunna förutsättas, att socialstyrelsen och anstaltsstyrelserna i samverkan blir i stånd att åvägabrinda en ordning som innebär, att ifrågavarande stadgande ej leder till den i motionen befarade konsekvensen, att en minimi-tid av fyra månader kommer att tillämpas på rena asylfall.

54 §.

I denna paragraf stadgas bl. a. att vid utskrivning skall vad i 51 § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Enligt 51 § tredje stycket äger anstaltens styrelse uppdraga åt föreståndaren att i fråga om den som av honom permitteras ställa permittenten under övervakning samt meddela honom lyd-nadsföreskrifter. Härav följer att anstaltens styrelse jämväl vid utskrivning kan lämna sådant uppdrag. Något förtydligande på förevarande punkt — vilket i motion II:679 ifrågasatts — synes utskottet ej erforderligt.

55 §.

Paragrafen reglerar bl. a. förutsättningarna för återintagning på anstalt. Dessa är enligt departementschefens uttryckliga mening (prop. s. 307) desamma som f. n. Stadgandet har dock — på lagrådets hemställan — underkastats viss redaktionell omarbetning. I motion II:679 göres nu gällande, att lagrummet i sin nya lydelse innebär »en sannolikt ej avsedd saklig förändring av förutsättningarna för återintagning». Det hemställs, att de i paragrafen angivna förutsättningarna upptages som alternativa; som grund för återintagning skulle således få åberopas *antingen* att den utskrivne missbrukade alkoholhaltiga drycker *eller* att han undandroge sig övervakning eller bröte mot meddelade lyd-nadsföreskrifter.

Som lagrådet och departementschefen uttalat bör den grundläggande förutsättningen för återintagning vara att den utskrivne återfallit i alkoholmissbruk. Samma gäller redan enligt nuvarande lag, vilket i lagtexten markerats genom ordet *återföra*. Den nya redaktionen innebär endast ett förtydligande av den ståndpunkt, som gällande rätt i förevarande hänseende intager. Det i motionen resta yrkandet siktar däremot till en avsevärd uppmjukning av förutsättningarna för återintagning. Enligt den uppfattning motionen företräder skulle en person kunna återintagas på anstalt t. o. m. i det fall, att den utskrivne efter utskrivningen helt avhållit sig från bruket av alkoholhaltiga drycker; han måste givetvis dock ha undandragit sig övervakning eller brutit mot meddelade föreskrifter. En sådan ordning kan näppeligen betecknas som tillfredsställande. Utskottet finner följaktligen ej anledning frångå gällande rätts ståndpunkt härvidlag. Det må tilläggas, att också för återhämtande av försökspermitterad återfall i missbruk utgör den avgörande förutsättningen. Härutinnan har departementschefen nämligen givit till kända (prop. s. 218) att framställning om återhämtning ej bör göras, om den permitterade fört ett nyktert liv. Att han vore på annat sätt oordentlig, borde ej i och för sig föranleda återintagande på anstalt.

59—62 §§.

Under hänvisning till det i proposition nr 201 framlagda förslaget till lag om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut — vilken proposition tillstyrkts av första lagutskottet — har i 59, 61 och 62 §§ vidtagits härav föranledda jämkningar. Då tveksamhet inom doktrinen synes råda, huruvida ledningen för erkänd alkoholistanstalt är att betrakta som förvaltande myndighet, samt med hänsyn till den i paragrafen angivna utgångspunkten för besvärstidens beräkning, har någon ändring ej vidtagits i 60 §.

I 59 § första stycket har viss omarbetning skett, föranledd av tidigare verkställd jämkning i 14 § andra stycket.

64 §.

I anslutning till denna paragraf har departementschefen bl. a. yttrat att den i andra stycket upptagna föreskriften att vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som är föremål för nämndens behandling, ej må yppas för obehöriga, icke innebär att ledamot av nykterhetsnämnd eller tjänsteman hos nämnden kan undandraga sig att såsom vittne inför domstol lämna av domstolen önskade upplysningar rörande person, som tillhör nämndens klientel. För domstolen vore det givetvis av största intresse att exempelvis i ett brottmål, där villkorlig dom kunde komma i fråga, eller i ett civilmål, där vårdnaden om barn vore föremål för bedömande, erhålla alla de uppgifter om en parts person, däribland hans skötsamhet i nykterhets-hänseende, som kunde inverka på målet. Intresset av diskretion torde enligt departementschefens mening dock bäst främjas om domstolarna i stäl-

let för att hålla vittnesförhör med till nykterhetsnämnden knutna personer inhämtade nämndens yttrande rörande det förhållande, varom domstolen ville vinna upplysning. Mot vad departementschefen sålunda uttalat har lagrådet ej rest någon invändning.

I motion II: 678 har nu framställts som önskvärt, att riksdagen starkare än departementschefen understryker angelägenheten av att domstolarna ej avkräver nykterhetsnämndernas funktionärer vittnesmål om vad de erfarit i denna sin egenskap.

Utskottet kan för sin del ej annat än instämma i vad departementschefen i ämnet anfört. Till kretsen av obehöriga bör domstolarna rimligen ej vara att hänföra. Det må emellertid beaktas, att vad domstolarna av vederbörande funktionärer främst önskar erfara, icke är en närmare redogörelse för källorna till deras kunskap utan själva deras uppfattning om viss person i nykterhetskänseende. Denna uppfattning torde kunna bringas till domstolarnas kännedom utan att sagesmän och andra uppgiftslämnare bliver röjda. Genom intimt samarbete mellan domstol och nykterhetsnämnd torde från fall till fall kunna ernås en lösning, som främjar både domstolarnas intresse av uttömmande bevisning och nykterhetsnämndernas intresse av diskretion.

66 §.

I motion II: 678 har hemställts att vid delgivning av ansökningshandlingar i ärenden om tvångsintagning laglig möjlighet borde införas att efter förklarings tidens utgång kunna återfordra handlingarna. Till stöd härför åberopas i motionen det förhållandet, att alkoholmissbrukare ej sällan vore kverulantiskt hämndgiriga och paranoiskt lagda och därför icke kunde i alla avseenden likställas med normalt reagerande människor. Det vore således ej lämpligt, att vid delgivning av ansökningshandlingar vederbörande tillhandahölls en avskrift av dessa att av honom behållas. Ordningen för delgivning enligt rättegångsbalken borde ej utan vidare vinna efterföljd på nykterhetsvårdens område.

Utskottet, som hyser den största förståelse för de motiv, som härutinnan uppbär motionen, är ej övertygat om att den lösning, som i motionen eftersträvas, utgör någon fullgod garanti för att de befarade olägenheterna skulle bli undanröjda; för de klienter, varom här är fråga, torde det exempelvis ligga nära till hands att under förklarings tiden själva verkställa avskrift av ansökningshandlingarna för att sedermera kunna begagna dem i otillbörligt syfte. Spörsmålet rymmer emellertid också andra aspekter, främst av principiell art. Rättssäkerhetsintresset kräver hänsyn också till alkoholmissbrukaren. Hur detta skall i erforderlig utsträckning bli i interneringsprocessen tillgodosett, torde i sinom tid få sitt svar efter avslutandet av förut omförmälda utredning angående administrativa frihetsberövanden. I avvaktan på resultatet av denna torde departementsförslaget t. v. kunna godtagas. Tilläggas må att med stöd av sekretesslagen viss effekt torde kunna ernås i det önskvärda syftet. Det må ock nämnas, att överståthållarämbetet — enligt vad

i motionen anföres — praktiserar den ordningen, att ämbetet *efter förklarings- tidens utgång* återfordrar ansökningshandlingarna i de fall då risk för repressalier framdeles föreligger. Tydligt är emellertid att detta förfarande ej kan tillämpas med bindande verkan för den med vilken handlingarna kommunicerats.

70 §.

Denna paragraf är ny och upptager den under 14 § förut omnämnda straffsanktionen.

71 §.

Denna paragraf överensstämmer med 70 § departementsförslaget.

Övergångsbestämmelserna.

I fjärde stycket har vidtagits viss redaktionell ändring, föranledd av förslaget till ny lydelse av 14 § andra stycket.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om nykterhetsvård — för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) Lag om nykterhetsvård.

Häri genom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Missbrukar någon alkoholhaltiga drycker, skola enligt vad nedan sägs åtgärder vidtagas för att återföra honom till ett nyktert liv.

Alkoholmissbruk föreligger, då någon, ej blott tillfälligt, använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan.

2 §.

Med alkoholhaltiga drycker förstås i denna lag spritdrycker och vin även som sådana maldrycker, som innehålla mer än en och åtta tiondels viktprocent alkohol.

Vad i lagen sägs om alkoholhaltiga drycker skall ock gälla alkoholhaltiga ersättningsmedel för sådana drycker.

Nykterhetsnämnder.

3 §.

I varje kommun skall finnas en kommunal nykterhetsnämnd och i varje län en länsnykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämnderna skola stå under tillsyn av socialstyrelsen.

När i denna lag stadgas, att viss åtgärd skall ankomma på eller anmälan göras hos nykterhetsnämnden, åsyftas därmed, såvida ej annat utsäges, den kommunala nykterhetsnämnden i den kommun, där den som avses med åtgärden eller anmälan har hemortsrätt eller eljest vistas.

4 §.

1 mom. Kommunal nykterhetsnämnd och länsnykterhetsnämnd hava till uppgift, var inom sitt verksamhetsområde, att övervaka nykterhetstillståndet samt att i enlighet med vad i denna lag sägs eller eljest finnes stadgat vidtaga åtgärder för dess förbättrande.

Därvid åligger det nykterhetsnämnd särskilt

att söka förebygga och motverka onykterhet och dryckenskap genom upplysningar, råd och anvisningar till försäljare av alkoholhaltiga drycker samt genom åtgärder mot olovlig befattningsmedel med sådana drycker;

att verka för nykterhetsfrämjande åtgärder genom framställningar och yttranden till vederbörande myndigheter; samt

att tillhandagå enskilda personer med de råd och upplysningar, som äga samband med nämndens uppgifter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Nykerhetsnämnd har att ställa sig till efterrättelse de anvisningar angående verksamheten som socialstyrelsen meddelar.

2 mom. Utöver vad i 1 mom. sägs åligger det länsnykerhetsnämnd att hålla sig noggrant underrättad om de kommunala nykerhetsnämndernas verksamhet, att öva tillsyn över att dessa fullgöra sina uppgifter samt att lämna dem vägledning och bistånd.

Finner länsnykerhetsnämnd, att kommunal nykerhetsnämnd underlåter att vidtaga åtgärd, som enligt denna lag ankommer på den kommunala nämnden, eller att sådan nämnd ej handlägger ärende på nöjaktigt sätt, skall länsnykerhetsnämnden söka åvägabringa rättelse genom råd och anvisningar. Vinnes ej rättelse härigenom eller påfordrar ärendets art omedelbart ingripande, har länsnykerhetsnämnden att vidtaga de åtgärder i ärendet, som eljest ankomma på den kommunala nämnden. Har så skett, må den kommunala nämnden ej taga befattning med ärendet i vidare mån än länsnykerhetsnämnden föreskriver.

Då länsnykerhetsnämnden vidtager åtgärd, varom i andra stycket sägs, äger länsnykerhetsnämnden samma befogenheter, som tillkomma kommunal nykerhetsnämnd.

3 mom. Angående nykerhetsnämnds åligganden i övrigt är särskilt stadgat.

5 §.

Kommunal nykerhetsnämnd skall utgöras av särskilt tillsatt nämnd eller, därest kommunens ringa folkmängd eller liknande förhållande gör sådan obehövligen, av kommunens fattigvårdsstyrelse.

Konungen äger föreskriva, att kommun skall tillsätta särskild nykerhetsnämnd. Framställning härom må göras av länsnykerhetsnämnden.

Ledamöter i särskild kommunal nykerhetsnämnd utses av kommunen till det antal, som med hänsyn till folkmängden och andra förhållanden erfordras, dock minst fem. Suppleanter utses av kommunen till minst ledamöternas halva antal. Såväl män som kvinnor skola vara representerade i nämnden. Om möjligt bör läkare vara ledamot av nämnden.

Beträffande valbarhet, obehörighet, rätt att avsäga sig uppdraget, ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång, vissa prästers rätt att deltaga i nämndens förhandlingar, val av ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare, ordningen för nämndens arbete, ordförandens åligganden, ersättning åt ordförande och ledamöter, medelsförvaltning, avlämnande av utgifts- och inkomstförslag, räkenskapers förande, redovisning, granskning av nämndens räkenskaper och förvaltning samt ledamots ansvarighet äger vad i 10, 12—18 och 21 §§ i lagen om fattigvården finnes stadgat rörande fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning.

I fråga om nykerhetsnämnd i Stockholm gälla de bestämmelser, som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

6 §.

Om i särskild kommunal nykterhetsnämnd icke finnes ledamot, som är läkare, skall vederbörande tjänsteläkare närvara vid nämndens sammanträden, i den mån han icke hindras av andra tjänsteåligganden. Han skall därvid äga rätt att deltaga i överläggningarna samt att få sin mening antecknad till protokollet.

I stad med mer än en tjänsteläkare skall vad sålunda stadgats gälla förste stadsläkaren.

7 §.

I den mån det finnes erforderligt, må kommunal nykterhetsnämnd till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

8 §.

1 mom. I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter att för den tid han är vald till ledamot bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning.

2 mom. Kommunal nykterhetsnämnd äger uppdraga åt ordföranden, en eller flera ledamöter eller viss befattningshavare hos nämnden att avgiva yttrande till polismyndighet i ärende rörande ansökan om eller innehav av körkort. Åtgärd, som vidtagits i anledning av sådant uppdrag, skall anmälas för nämnden så snart det kan ske.

Konungen äger för viss kommun förordna, att befattningen med ärenden i övrigt, vilka kommunal nykterhetsnämnd har att handlägga, må i den utsträckning Konungen bestämmer tillkomma ett eller flera arbetsutskott, som utsetts inom nämnden. Närmare föreskrifter om arbetsutskotts sammansättning och verksamhet meddelas av Konungen.

9 §.

Länsnykterhetsnämnden skall hava följande sammansättning:

en ledamot, vilken tillika är ordförande, utsedd av socialstyrelsen,

en ledamot, som skall vara läkare, utsedd av socialstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen,

en ledamot, utsedd av länsstyrelsen, samt

två ledamöter, utsedda av landstinget; dock skall i län, som omfattar två landsting, vardera landstinget utse en ledamot samt i län, som omfattar en stad, vilken icke deltagar i landsting, landstinget utse en ledamot och stadsfullmäktige i den staden en ledamot.

I län, som omfattar två städer, vilka ej deltaga i landsting, skola, utöver de av socialstyrelsen och länsstyrelsen utsedda ledamöterna, utses tre ledamöter, av vilka landstinget utser en och vardera staden en ledamot.

För varje ledamot utses på enahanda sätt en suppleant.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Ledamöter och suppleanter utses bland inom länet bosatta svenska män och kvinnor, som fyllt tjugutre år. Beträffande obehörighet och rätt att avsäga sig uppdraget äger vad i 12 § 1 mom. i lagen om fattigvården finnes stadgat rörande fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning.

Ledamöter och suppleanter utses för två kalenderår. Avgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, utses ersättare för den tid, som återstått för den avgångne.

Närmare bestämmelser angående länsnykterhetsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Angående bestridandet av kostnaderna för länsnykterhetsnämndernas verksamhet är särskilt stadgat.

Öppen vård.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet, som erhåller kännedom om att någon gjort sig skyldig till fylleri eller eljest använt alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan, skall ofördröjligen göra anmälan därom hos nykterhetsnämnden.

Läkare, som i sin verksamhet erhåller kännedom om att någon missbrukar alkoholhaltiga drycker, skall göra anmälan därom hos nykterhetsnämnden. Sådan skyldighet föreligger dock icke, då den, varom fråga är, genom läkarens försorg blir föremål för behandling, ägnad att undanröja skadeverkingarna av missbruket, eller då uttrycklig begäran, att anmälan ej skall göras, framställes av någon alkoholmissbrukaren närstående person och läkaren med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet finner åtgärd av nykterhetsnämnd icke böra ifrågakomma.

Om skyldighet för åklagare att göra anmälan i anledning av uppkommen fråga om förvandling av böter för fylleri är särskilt stadgat.

11 §.

Där åklagare gjort anmälan, som avses i 10 § sista stycket, åligger det nykterhetsnämnden att skyndsamt och senast inom två månader efter det anmälan inkommit lämna åklagaren meddelande om de åtgärder, som vidtagits i anledning av anmälan.

12 §.

Har nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon missbrukar alkoholhaltiga drycker, skall nämnden skyndsamt låta verkställa undersökning och därvid inhämta den kännedom om hans levnadsförhållanden

Har nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest erhållit kännedom om att någon använt alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan, skall nämnden skyndsamt låta verkställa undersökning och därvid inhämta den känne-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

och andra omständigheter för fallets bedömande, vartill anledning förekommer. I samband därmed skall nämnden, där fråga är om tvångsintagning å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller eljest anledning därtill föreligger, föranstalta om läkarundersökning.

dom om hans levnadsförhållanden och andra omständigheter för fallets bedömande, vartill anledning förekommer. I samband därmed skall nämnden, där fråga är om tvångsintagning å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller eljest anledning därtill föreligger, föranstalta om läkarundersökning.

Ansökan om tvångsintagning som nyss sagts må, såvida icke särskilda omständigheter föranleda till annat, ej göras av nykterhetsnämnd utan att den, som ansökningen avser, personligen hörts av nämnden eller, där så ej lämpligen kan ske, av ledamot av nämnden eller tjänsteman hos densamma.

13 §.

1 mom. Där så erfordras, må nykterhetsnämnden kalla den som är föremål för undersökning att personligen inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud för nämnden eller av nämnden anvisad läkare.

Nykterhetsnämnd må ock kalla person, som förväntas kunna meddela upplysning i något till nämndens behandling hörande ärende, att inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud för nämnden.

Kallelse som ovan sagts må beslutas av nykterhetsnämndens ordförande. Länsstyrelsen äger förordna, att nämnden må uppdraga åt viss tjänsteman hos nämnden att besluta om kallelse.

2 mom. I kallelse må föreskrivas vite av högst femtio kronor.

Har kallelse delgivits minst fyra dagar före inställelsedagen och utebliver den kallade utan anmält laga förfall, äger nämnden, dess ombud eller den anvisade läkaren påkalla handräckning för hans hämtande. Blir han icke samma dag inställd genom hämtning, må nämnden i fall av tredska fälla honom till vite, som föreskrivits i kallelsen.

Vad sålunda stadgats skall dock icke gälla, då person, som avses i 1 mom. andra stycket, kallats att inställa sig å plats utanför den kommun, där han bor eller eljest uppehåller sig.

14 §.

Framgår av nykterhetsnämnds undersökning, att den, varom fråga är, missbrukar alkoholhaltiga drycker, skall nämnden, där så prövas erforderligt och gagneligt, söka bibringa honom insikt om vådan av alkoholmissbruk samt vidtaga för hans rät-

14 §.

Framgår av nykterhetsnämnds undersökning, att den, varom fråga är, missbrukar alkoholhaltiga drycker, skall nämnden, där så prövas erforderligt och gagneligt, söka bibringa honom insikt om vådan av alkoholmissbruk samt vidtaga för hans rät-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

telse lämpade hjälpåtgärder, såsom att söka

a) förmå honom att under viss tid, dock högst ett år, fortlöpande upprätthålla förbindelse med nämnden eller av nämnden utsedd person;

b) förhjälpa honom till lämplig anställning eller, i syfte att minska frestelserna till bruk av alkoholhaltiga drycker, bereda honom ombyte av verksamhet eller vistelseort;

c) föranstalta, att alkoholhaltiga drycker ej utlämnas till honom, samt förmå honom att ej besöka lokaler, där sådana utskänkas;

d) förmå honom att ingå i nykterhetsförening;

e) förmå honom att rådfråga läkare och följa dennes föreskrifter eller att frivilligt söka lämplig vård.

Där det prövas vara till gagn för den, som befunnits missbruka alkoholhaltiga drycker, äger länsnykterhetsnämnd förordna, att under viss tid, högst ett år i sänder, *rusdrycker icke må utminuterats till honom*. Enahanda befogenhet tillkommer efter länsnykterhetsnämnds bemyndigande jämväl kommunal nykterhetsnämnd.

Närmare bestämmelser angående åtgärder enligt första stycket meddelas av Konungen.

15 §.

Den som är hemfallen åt alkoholmissbruk må av nykterhetsnämnden ställas under övervakning, därest han till följd av sitt missbruk befinnes

a) vara farlig för annans personliga säkerhet eller kroppsliga eller själsliga hälsa eller för eget liv, eller

b) utsätta någon, som han är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person, eller

(Utskottets förslag:)

telse lämpade hjälpåtgärder, såsom att söka

a) förmå honom att under viss tid, dock högst ett år, fortlöpande upprätthålla förbindelse med nämnden eller av nämnden utsedd person;

b) förhjälpa honom till lämplig anställning eller, i syfte att minska frestelserna till bruk av alkoholhaltiga drycker, bereda honom ombyte av verksamhet eller vistelseort;

c) föranstalta, att alkoholhaltiga drycker ej utlämnas till honom, samt förmå honom att ej besöka lokaler, där sådana utskänkas;

d) förmå honom att ingå i nykterhetsförening *eller annan lämplig organisation*;

e) förmå honom att rådfråga läkare och följa dennes föreskrifter eller att frivilligt söka lämplig vård.

Där det prövas vara till gagn för den, som befunnits missbruka alkoholhaltiga drycker, äger länsnykterhetsnämnd för viss tid, högst ett år i sänder, *förbjuda honom att inköpa rusdrycker hos det i rusdrycksförsäljningsförordningen omnämnda detaljhandelsbolaget*. Enahanda befogenhet tillkommer efter länsnykterhetsnämnds bemyndigande jämväl kommunal nykterhetsnämnd.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

c) ligga det allmänna, sin familj eller annan till last, eller

d) vara ur stånd att taga vård om sig själv, eller

e) föra ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt.

Samma lag vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk,

blivit dömd för minst tre under de två senast förflutna åren begångna gärningar, innefattande fylleri, brott, som i 26 kap. 13 eller 14 § strafflagen sägs, därest han vid brottets begående varit berusad av starka drycker, så att det framgått av hans åtbörder eller tal, eller brott, som avses i 4 § lagen den 28 september 1951 om straff för vissa trafikbrott, därest brottet varit en följd av förtäring av starka drycker, eller

utan att söka ärligen försörja sig för ett kringflackande liv.

16 §.

Övervakning må fortgå under högst ett år från beslutet därom. Där särskilda förhållanden påkalla längre övervakningstid, må övervakningen dock fortgå under högst två år.

17 §.

Ställes någon under övervakning, skall till övervakare utses därtill lämplig person.

Övervakare har att öva tillsyn över den som är ställd under övervakning och söka befordra vad som kan lända till hans hjälp. Vid övervakningen bör noga tillses, att den övervakade icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Den övervakade skall föra ett nyktert liv, städse hålla övervakaren underrettad om sin bostad och adress samt på kallelse infinna sig hos honom.

Närmare bestämmelser angående övervakning meddelas av Konungen.

Tvångsintagning å vårdanstalt.**18 §.**

Den som är hemfallen åt alkoholmissbruk må tvångsintagas å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, då enligt 15 § förutsättningar föreligga för anordnande av övervakning samt

a) hjälpåtgärder vidtagits eller övervakning varit anordnad utan att han kunnat återföras till ett nyktert liv, eller

b) hjälpåtgärder och övervakning uppenbarligen skulle vara gagnlösa, eller

c) försök med hjälpåtgärder eller övervakning med hänsyn till hans farlighet icke kan avvaktas.

Om tvångsintagning beslutar länsstyrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

19 §.

1 mom. Ansökan om tvångsintagning göres hos länsstyrelsen av nykterhetsnämnden.

Ansökan skall dock göras av polismyndigheten i orten, om framställning från nykterhetsnämnden finnes icke utan olägenhet kunna avvaktas med hänsyn till att alkoholmissbrukaren

till följd av sitt missbruk är farlig för annans personliga säkerhet eller kroppsliga eller själsliga hälsa eller för eget liv eller

utan att söka ärligen försörja sig för ett kringflackande liv eller

på grund av oförmåga att taga vård om sig själv är i trängande behov av omedelbar vård.

Innan polismyndigheten gör ansökan, skall den samråda med nykterhetsnämnden i orten, dess ordförande eller tjänsteman hos nämnden i ansvarig ställning.

2 mom. Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, begått brottslig gärning men i anseende till sin sinnesbeskaffenhet icke fällts till ansvar, och har han vid prövning i vederbörlig ordning befunnits icke vara i behov av vård å sinnessjukhus, må länsstyrelsen, även utan att ansökan därom gjorts, besluta om tvångsintagning, om förutsättningar därför eljest föreligga.

20 §.

Har ansökan om tvångsintagning grundats på att någon är farlig för annans personliga säkerhet eller kroppsliga eller själsliga hälsa eller för eget liv, utgör återkallelse av ansökningen ej hinder för länsstyrelsen att fortsätta med ärendets handläggning.

21 §.

1 mom. Polismyndighet skall ofördröjligen på lämpligt sätt tills vidare omhändertaga den som är hemfallen åt alkoholmissbruk,

om han är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv och faran är så överhängande, att länsstyrelsens beslut om tvångsintagning ej utan våda kan avvaktas, eller

om han utan att söka ärligen försörja sig för ett kringflackande liv och det kan antagas, att han kommer att avvika från orten, innan länsstyrelsen prövat ansökan om tvångsintagning.

Polismyndigheten må ock tills vidare omhändertaga den som är hemfallen åt alkoholmissbruk och på grund av oförmåga att taga vård om sig själv är i trängande behov av omedelbar vård.

2 mom. Varder någon omhändertagen enligt 1 mom. innan ansökan gjorts om tvångsintagning, skall sådan ansökan utan uppskov göras.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

22 §.

Ansökan om tvångsintagning skall innehålla fullständig redogörelse för den i ärendet företagna undersökningen och för de övriga åtgärder som vidtagits. Har beträffande den som ansökningen avser anmälan gjorts enligt 10 § sista stycket, skall avskrift därav fogas vid ansökningen.

I övrigt böra vid ansökningen fogas prästbevis och läkarbetyg.

Formulär för sådant prästbevis och läkarbetyg, så ock för redogörelse, som i första stycket sägs, fastställas av socialstyrelsen.

Saknas prästbevis eller läkarbetyg eller finnes den förebragta utredningen annorledes ofullständig, har länsstyrelsen att ombesörja erforderlig komplettering. Vill länsstyrelsen föranstalta om läkarundersökning, äger länsstyrelsen kalla den som ansökningen avser att inställa sig inför anvisad läkare. I sådant fall skall vad i 13 § 2 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

23 §.

Har ansökan hos länsstyrelsen gjorts i behörig ordning, skola ansökningshandlingarna ofördröjligen delgivas den som ansökningen avser och, om han är omyndig, den som enligt lag har att sörja för hans person, med föreläggande att inom viss kort tid skriftligen eller muntligen förklara sig över ansökningen vid äventyr, om det försummas, att ärendet ändock avgöres. Finnes någon böra lämnas tillfälle att yttra sig över handling, som inkommit efter det ansökningen utstälts till förklaring, skall sådan handling delgivas honom.

24 §.

Föreläggande, som i 23 § sägs, skall innehålla erinran om rätten att påkalla förhör enligt 27 §. Har länsstyrelsen vid föreläggandets meddelande beslutat anordna förhör, skall detta tillkännagivas i föreläggandet med angivande tillika att förklaring kan avgivas vid förhöret.

Är den som ansökningen avser omhändertagen enligt 21 § 1 mom. må, där länsstyrelsen av särskild anledning anordnar förhör med honom innan ansökningshandlingarna utstälts till delgivning enligt 23 §, sådan delgivning underlåtas och handlingarnas innehåll i stället vid förhöret tillkännagivas för den, varom fråga är; dock åligger länsstyrelsen att på begäran tillhandahålla honom avskrift av ansökningshandlingarna.

25 §.

Föreligger, såvitt tillgänglig utredning visar, förutsättning för omhändertagande enligt 21 § 1 mom., må länsstyrelsen, även innan den som ansökningen avser blivit hörd i ärendet, föranstalta om att han i avbidan på slutligt beslut tills vidare intages å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

När skäl äro därtill, må länsstyrelsen jämväl förordna, att alkoholmissbrukare, som avses i 19 § 2 mom., i avbidan på slutligt beslut omhändertages och vårdas på lämpligt sätt.

26 §.

Har någon omhändertagits enligt 21 § 1 mom., åligger det länsstyrelsen att, sedan ansökan om tvångsintagning inkommit, utan uppskov pröva, huruvida han fortfarande skall vara omhändertagen.

Sedan tid för förklaring över ansökningen utgått, har länsstyrelsen att utan oskäligt dröjsmål föranstalta om erforderligt förhör i ärendet samt företaga detsamma till slutligt avgörande.

27 §.

Förhör med den, om vars intagning är fråga, skall, där ej särskilda skäl däremot äro, av länsstyrelsen anordnas, om han i förklaring begärt att bliva muntligen hörd. Länsstyrelsen må jämväl eljest förordna om dylikt förhör ävensom förhör med annan person, som förväntas kunna lämna upplysning av betydelse för ärendets bedömande.

Beträffande kallelse till förhör inför länsstyrelsen, hämtning och annan påföljd av utevaro skola bestämmelserna i 13 § 2 mom. första och andra styckena äga motsvarande tillämpning; dock skall i fråga om hämtning till förhör gälla dels att handräckning härför må meddelas, där den uteblivne bevisligen kallats till förhöret så tidigt att han kunnat inställa sig å förelagd dag, dels ock att person, som skall höras upplysningsvis, ej må hämtas förrän det befunnits, att han ej genom viten kunnat förmås till inställelse.

28 §.

Vid förhör inför länsstyrelsen skola förhandlingarna vara offentliga. Länsstyrelsen äger dock avvisa åhörare, som enligt vad känt är eller antagas må ej fyllt tjuguetår. När den som ansökningen avser det begär, så ock eljest, när länsstyrelsen finner omständigheterna föranleda därtill, skall handläggningen äga rum inom stängda dörrar, därvid länsstyrelsen likväl må medgiva hans anhöriga ävensom andra, vilkas närvaro kan förväntas bliva till nytta under förhöret, att övervara detsamma.

Länsstyrelsen må höra person upplysningsvis utan att den som ansökningen avser är närvarande.

Konsulent eller assistent hos länsnykterhetsnämnden eller annan, som företräder denna nämnd, så ock representant för vederbörande kommunala nykterhetsnämnd skola få tillfälle att närvara vid förhöret.

Protokoll skall föras över vad vid förhöret förekommer.

29 §.

Finner länsstyrelsen av förhållandena påkallat, att någon varder vid domstol hörd såsom vittne, eller är den, som skall höras upplysningsvis, så

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

avlägset boende, att hans hörande vid länsstyrelsen är förenat med oskälig omgång eller kostnad, äger länsstyrelsen förordna, att förhör angående uppgivna omständigheter skall äga rum vid den underrätt, som med hänsyn till tid och plats för dess sammanträden prövas lämplig. På framställning av länsstyrelsen skall rättens ordförande låta till rätten inkalla dem, som skola höras, ävensom underrätta sökanden i ärendet och den, om vars intagning är fråga.

Där rätten finner det lämpligt, må rätten förordna, att förhöret skall hållas inom stängda dörrar.

30 §.

I fråga om ersättning till den, som enligt förordnande av länsstyrelse inställt sig för att vittna eller upplysningsvis höras, skall vad som finnes stadgat angående ersättning av allmänna medel till vittne äga motsvarande tillämpning; dock skall ersättningen alltid stanna å statsverket.

Om ersättning, som avses i denna paragraf, beslutar länsstyrelsen. Ersättning till den, vilken höres enligt 29 §, bestämmes dock av rätten.

31 §.

Finner länsstyrelsen vid slutlig prövning av ärende angående tvångsintagning, att den, om vars intagning är fråga, kan antagas låta sig rätta genom hjälpåtgärd eller övervakning, må länsstyrelsen förordna om sådan åtgärd eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att föranstalta därom.

32 §.

Länsstyrelsens slutliga beslut jämte besvärshänvisning, där klagan över beslutet må föras, skall skriftligen mot bevis ofördröjligen delgivas sökande samt den som beslutet avser. Tillkännagives beslutet vid förhör inför länsstyrelsen i den sistnämndes närvaro, må dock skriftlig delgivning med honom underlåtas, och skall han i sådant fall anses hava fått del av beslutet vid förhöret; dock åligger det länsstyrelsen att på begäran genast tillhandahålla utskrift av beslutet.

Har beslutet tillkommit efter anmälan, som avses i 10 § sista stycket, skall underrättelse om beslutet tillställas åklagaren.

Där nykterhetsnämnd ej är sökande, skall underrättelse om beslutet översändas till nykterhetsnämnden i hemortskommunen samt, om annan nykterhetsnämnd tagit befattning med ärendet, till denna nämnd.

33 §.

Där länsstyrelsen ej annorlunda förordnar, må beslut om tvångsintagning gå i verkställighet utan hinder därav, att det ej äger laga kraft.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

34 §.

Länsstyrelsen har att föranstalta om verkställighet av slutligt beslut om tvångsintagning,

a) därest beslutet grundats därpå att den som beslutet avser är farlig för annans personliga säkerhet eller kroppsliga eller själsliga hälsa eller för eget liv eller att han utan att söka ärligen försörja sig fört ett kringfläckande liv;

b) då eljest polismyndighet gjort ansökan om tvångsintagning enligt 19 § 1 mom.;

c) då fråga är om person som avses i 19 § 2 mom.; samt

d) då beslutet tillkommit efter anmälan, som avses i 10 § sista stycket.

I övriga fall ankommer det på nykterhetsnämnden att föranstalta om verkställigheten.

35 §.

1 mom. Den myndighet, som enligt 34 § har att föranstalta om verkställighet av beslut om tvångsintagning, äger bevilja villkorligt anstånd därmed.

Där särskilda skäl föreligga, må länsstyrelsen i beslut om tvångsintagning förordna om villkorligt anstånd, ändå att enligt 34 § beslutet skall verkställas genom nykterhetsnämnds försorg.

2 mom. Den myndighet, som enligt 1 mom. förordnat om villkorligt anstånd, äger förklara anståndet förverkat. Länsstyrelsen äger bemyndiga nykterhetsnämnden att besluta om förverkande av anstånd, som medgivits av länsstyrelsen.

Har anstånd förklarats förverkat, skall beslutet om tvångsintagning omedelbart verkställas utan hinder av att besvär anföras.

36 §.

I samband med beslut om villkorligt anstånd med tvångsintagning skall den beslutande myndigheten ställa den som beslutet avser under övervakning. Därvid skola bestämmelserna i 16 och 17 §§ äga motsvarande tillämpning.

I den mån det finnes påkallat för att återföra den, som erhållit villkorligt anstånd med tvångsintagning, till ett nyktert liv må, jämte det förordnande meddelas om övervakning, tillika föreskrifter meddelas honom angående hans sysselsättning, vistelseort eller annat (lydnadsföreskrifter). Lydnadsföreskrifter kunna innehålla, att han skall

a) fullständigt avhålla sig från bruk av alkoholhaltiga drycker;

b) underkasta sig sjukhusvård eller vård å inackorderingshem eller inom familjevården;

c) vistas inom viss eller vissa kommuner;

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

d) begagna sig av honom anvisad bostad eller antaga arbete eller anställning, som kan beredas honom, och icke avflyttat från bostaden eller lämna anställningen utan tillstånd av nykterhetsnämnden eller övervakaren;

e) bemyndiga person, som nykterhetsnämnden i orten eller övervakaren finner lämplig, att uppbära honom tillkommande arbetsförtjänst eller andra penningmedel, så ock att underkasta sig andra inskränkningar i fråga om förfogandet däröver.

Då beslut om anstånd meddelas av länsstyrelse, må åt nykterhetsnämnd uppdragas att förordna om övervakning och besluta om lydadsföreskrifter.

Den myndighet, som meddelat lydadsföreskrifter, må besluta om ändring av eller tillägg till desamma.

37 §.

Finner länsstyrelsen vid sådant beslut om tvångsintagning, vars verkställande ankommer på länsstyrelsen, att den som beslutet avser genast bör intagas å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, men kan plats ej omedelbart beredas, äger länsstyrelsen, när skäl därtill äro, draga försorg om att han under tiden omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt; dock må sådan provisorisk vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

38 §.

Nykterhetsnämnd, som har att föranstalta om verkställighet av beslut om tvångsintagning, äger därvid påkalla handräckning av polismyndigheten, om så finnes erforderligt.

39 §.

Där verkställighet av beslut om tvångsintagning ej påbörjats genom att den som beslutet avser intagits å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare inom ett år eller, i fall varom i 34 § under d) sägs, inom två år efter beslutets meddelande, vare det förfallet.

Anstaltsvård och eftervårdande verksamhet.

40 §.

Allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare enligt denna lag är

1. anstalt eller avdelning därav, som av staten inrättats för sådant ändamål;

2. av landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan anordnad anstalt eller avdelning därav, vilken av Konungen erkänts såsom allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

Sådant erkännande kan när som helst återkallas.

Allmän vårdanstalt skall stå under ledning av en styrelse.

Vid allmän vårdanstalt skall finnas föreståndare. För avdelning av sådan anstalt må särskild föreståndare tillsättas, och skall, där så sker, vad i denna

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

lag stadgas om föreståndare för anstalten äga tillämpning å föreståndare för avdelningen.

Konungen meddelar närmare bestämmelser angående anstalternas verksamhet.

41 §.

De allmänna vårdanstalterna skola stå under tillsyn av socialstyrelsen.

42 §.

Socialstyrelsen äger förordna om överflyttning av intagen person från en allmän vårdanstalt till en annan; sådant förordnande må genast gå i verkställighet.

43 §.

Behandlingen av de intagna skall anpassas efter vårdens huvudsakliga syfte att återföra dem till ett nyktert liv.

Envar intagen skall vara pliktig att följa de för anstalten gällande ordningsföreskrifterna samt att fullgöra det arbete, som ur synpunkten av en ändamålsenlig vård ålägges honom.

Om flitpenningar eller liknande ersättningar till de intagna förordnar Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, socialstyrelsen.

44 §.

Den tid, varunder den, som på grund av slutligt beslut intagits å allmän vårdanstalt, må kvarhållas (vårdtid), utgör ett år. Har han förut varit intagen å sådan anstalt och är beslutet meddelat inom fem år från senaste utskrivningen, är dock vårdtiden två år.

Utskrivning från anstalten skall ske före vårdtidens utgång, om grundad anledning föreligger till antagande, att den intagne efter utskrivningen skall föra ett nyktert liv.

45 §.

Har beslut om intagande å allmän vårdanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller kroppsliga eller själsliga hälsa eller för eget liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 19 § 2 mom., eller har någon, som förut minst tre gånger varit intagen å allmän vårdanstalt, ånyo intagits enligt slutligt beslut, som meddelats inom ett år från senaste utskrivningen, då må, därest den intagne med hänsyn till sin sinnesart samt sitt föregående liv och förhållande i anstalten måste antagas i händelse av utskrivning icke komma att föra ett nyktert liv, den i 44 § angivna vårdtiden förlängas med två år.

Beslut om kvarhållande enligt första stycket meddelas av anstaltens styrelse för högst sex månader i sänder och bör styrelsen i god tid före den förlängda vårdtidens utgång upptaga frågan om ytterligare förlängning till prövning. Beslutet skall underställas socialstyrelsens prövning.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

46 §.

Vid beräkning av vårdtiden skall inräknas den tid, varunder den intagne före intagningen varit omhändertagen enligt 21, 25 eller 37 §.

Har någon jämlikt 58 § frivilligt ingått å allmän vårdanstalt och påkallas, medan han är intagen, verkställighet av beslut om tvångsintagning, skall den tid, under vilken han frivilligt vistats å anstalten, likaledes inräknas i vårdtiden.

47 §.

Har någon, som intagits å allmän vårdanstalt, blivit häktad eller överflyttad till fängvårdsanstalt för att undergå frihetsstraff eller förvandlingsstraff för böter, eller har han avvikit från vårdanstalten, skall den tid, under vilken han sålunda ej vistats å anstalten, icke inräknas i vårdtiden.

48 §.

Vill någon, som är intagen å allmän vårdanstalt, frivilligt kvarstanna å anstalten efter utgången av vårdtiden, må det, när skäl äro därtill, medgivas för högst fyra månader under villkor, att han skriftligen förbinder sig att kvarstanna under den tid, som bestämmes. Är han omyndig, erfordras samtycke av den, som enligt lag har att sörja för hans person.

49 §.

1 mom. Där det provas vara till gagn, må anstaltens styrelse medgiva den intagne att under återstoden av vårdtiden eller under viss del därav på försök vistas utom anstalten (försökspermission).

Anstaltens styrelse äger uppdraga åt föreståndaren för anstalten att besluta om sådan permission.

Skyldighet för anstaltens styrelse eller föreståndare att upptaga framställning om försökspermission föreligger icke, med mindre fyra månader förflutit av vårdtiden.

2 mom. Permission under högst sju dagar i följd (tillfällig permission) må beviljas av föreståndaren.

50 §.

Om beslutad försökspermission har föreståndaren att, i god tid innan den intagne lämnar anstalten, underrätta nykterhetsnämnd, som enligt 19 § tagit befattning med intagningsärendet, samt nykterhetsnämnden i den kommun, dit den permitterade begiver sig.

I fall av behov har föreståndaren att med anlitande av arbetsförmedling, organisation, som utövar social hjälpverksamhet, eller enskild person söka i tid bereda den permitterade lämplig sysselsättning samt förhjälpa honom till ort, där sådan erhållits, eller vidtaga andra tjänliga åtgärder till hans bistånd.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

51 §.

Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, skall anstaltens styrelse ställa den permitterade under övervakning eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att besörja därom. Därvid skall vad som stadgas i 17 § äga motsvarande tillämpning.

Vare sig övervakning anordnas eller ej, må anstaltens styrelse såsom villkor för permission meddela den permitterade lydadsföreskrifter, därvid bestämmelserna i 36 § andra—fjärde styckena skola äga motsvarande tillämpning.

Anstaltens styrelse äger uppdraga åt föreståndaren att i fråga om den, som av honom permitteras, meddela beslut, som avses i denna paragraf, samt att besluta om ändringar och tillägg av mindre vikt i lydadsföreskrifter, som styrelsen utfärdat.

52 §.

Undandrager sig den permitterade övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, äger anstaltens styrelse eller, enligt styrelsens uppdrag, föreståndaren för anstalten besluta om hans återhämtande.

Har ej före vårdtidens utgång beslut meddelats om den permitterades återhämtande, skall han utskrivs å slutdagen.

Om den permitterade hämtas åter eller eljest återvänder till anstalten efter det beslut om hans återhämtande meddelats, skall den tid, varunder han vistats utom anstalten, icke inräknas i vårdtiden.

53 §.

Om utskrivning före vårdtidens utgång beslutar anstaltens styrelse.

När skäl därtill äro, må även socialstyrelsen, efter anstaltsstyrelsens hörande, förordna om utskrivning.

54 §.

Vid utskrivning skall vad i 50 och 51 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning. Beslut att ställa den utskrivne under övervakning eller att meddela honom lydadsföreskrifter skall avse viss tid, högst ett år, från dagen för utskrivningen.

55 §.

Missbrukar den utskrivne alkoholhaltiga drycker samt undandrager sig övervakning eller bryter mot meddelade lydadsföreskrifter, må länsstyrelsen, om han ej genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert liv eller sådan åtgärd prövas vara gagnlös, besluta, att han skall återintagas å allmän vårdanstalt.

I ansökan om återintagning skall noggrant angivas, i vilka avseenden den utskrivne brutit mot de meddelade föreskrifterna, samt redogörelse lämnas för hans uppförande i övrigt under tiden efter utskrivningen. Ansöknings

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

skall för att kunna föranleda beslut enligt första stycket hava inkommit till länsstyrelsen före utgången av den tid, varunder den som ansökningen avser är underkastad övervakning eller lydadsföreskrifter.

Bestämmelserna i 19—21 och 23—39 §§ skola äga motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

56 §.

Polismyndighet har att på begäran lämna handräckning för återhämtande till allmän vårdanstalt av den, som avvikit därifrån, och av permitterad, som enligt meddelat beslut skall hämtas åter till anstalten, så ock för verkställighet av beslut om intagens överflyttning från en allmän vårdanstalt till annan.

57 §.

Misstänkes den, som tvångsintagits å allmän vårdanstalt eller, på sätt i 58 § sägs, frivilligt ingått å sådan anstalt och därvid förbundit sig att kvarstanna å anstalten ett år, att hava före utskrivning från anstalten begått brott, varå enligt lag icke kan följa högre straff än böter eller fängelse i sex månader, och hör brottet under allmänt åtal eller har det av målsäganden angivits till åtal, ankommer det å statsåklagaren att efter hörande av anstaltens styrelse avgöra, huruvida åtal lämpligen bör ske. Har brottet begåtts innan den intagne fyllt aderton år, skall frågan om åtal prövas i nämnda ordning ändå att högre straff än nyss sagts kan följa å brottet.

58 §.

Vill någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, frivilligt ingå å allmän vårdanstalt, må han intagas under villkor, att han i egenhändigt underskriven ansökan hos anstaltens föreståndare eller hos socialstyrelsen gjort framställning därom samt skriftligen förbundit sig att kvarstanna å allmän vårdanstalt under viss tid, som dock ej må överskrida ett år. Är han omyndig, erfordras samtycke av den, som enligt lag har att sörja för hans person.

Vid ansökningen skola fogas åldersbevis ävensom läkarbetyg, avfattat enligt av socialstyrelsen meddelade anvisningar.

Den, som är sålunda intagen å allmän vårdanstalt, må kvarhållas under den tid, som angives i den skriftliga förbindelsen, men må, när omständigheterna därtill föranleda, utskrivas tidigare.

Vad i 42, 43, 47 och 48 §§, 49 § utom 1 mom. tredje stycket samt 50 — 53 och 56 §§ stadgats äger motsvarande tillämpning rörande frivilligt intagna.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Besvär.

59 §.

Beslut av nykterhetsnämnd må överklagas av den som beslutet rör, om beslutet innebär utdömande av vite, förordnande enligt 15 § om övervakning, meddelande av lydadsföreskrift, förverkande av anstånd med verkställighet eller *förordnande enligt 14 § andra stycket*. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

Klagan föres genom besvär hos länsstyrelsen *inom tre veckor från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet*.

60 §.

Beslut av anstaltsstyrelse eller föreståndare må överklagas av den som beslutet rör, om beslutet avser fråga om försökspermission, utskrivning eller annan vårdfråga eller om det innebär förordnande om övervakning eller meddelande av lydadsföreskrift.

Talan föres genom besvär hos socialstyrelsen inom tre veckor från det klaganden erhöll kännedom om beslutet.

61 §.

Länsstyrelses beslut må överklagas av den som beslutet rör, om beslutet innebär förordnande om tvångsintagning, avslag å ansökan härom, villkorligt anstånd med verkställighet, förverkande av dylikt anstånd eller utdömande jämlikt 22 eller 27 § av vite, så ock då beslutet avser ersättning åt den som inkallats att upplysningsvis höras inför länsstyrelsen.

Talan föres hos Konungen genom besvär, *som skola hava inkommit till länsstyrelsen inom tre veckor från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet*. Länsstyrelsen skall skyndsamt infordra förklaring över besvären, om anledning därtill ej uppenbarligen saknas, samt, efter att hava införskaffat den ytterligare utredning, som kan vara erforderlig, till inrikesdepartementet insända samtliga målet rörande handlingar tillika med eget utlåtande.

59 §.

Beslut av nykterhetsnämnd må överklagas av den som beslutet rör, om beslutet innebär utdömande av vite, förordnande enligt 15 § om övervakning, meddelande av lydadsföreskrift, förverkande av anstånd med verkställighet eller *förbud som avses i 14 § andra stycket*. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

Klagan föres genom besvär hos länsstyrelsen.

Talan föres hos Konungen genom besvär, *vilka skola ingivas till länsstyrelsen*. Länsstyrelsen skall skyndsamt infordra förklaring över besvären, om anledning därtill ej uppenbarligen saknas, samt, efter att hava införskaffat den ytterligare utredning, som kan vara erforderlig, till inrikesdepartementet insända samtliga målet rörande handlingar tillika med eget utlåtande.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Klagan över beslut, som av länsstyrelse särskilt meddelats om någons omhändertagande, må av honom föras i enahanda ordning, dock utan inskränkning till viss tid.

Över annat av länsstyrelse meddelat slutligt beslut, än ovan sägs, är klagan ej tillåten. Ej heller må särskild klagan föras, där länsstyrelse under ärendes handläggning meddelat annat beslut, än förut är sagt.

62 §.

Över beslut av socialstyrelsen må den som beslutet rör söker ändring hos Konungen genom besvär, som skola hava inkommit till inrikesdepartementet inom tre veckor från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet.

62 §.

Över beslut av socialstyrelsen må den som beslutet rör söker ändring hos Konungen genom besvär, vilka skola ingivas till inrikesdepartementet.

Särskilda föreskrifter och ansvarsbestämmelser.

63 §.

Vad i denna lag är stadgat om kommun skall äga motsvarande tillämpning i avseende å fattigvårdssamhälle, som består av två eller flera kommuner.

64 §.

Då undersökning eller annan åtgärd enligt denna lag vidtages, bör noga tillses, att den som åtgärden avser icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

65 §.

Myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra samarbeta med varandra. Inbördes samarbete bör ock äga rum mellan sådana myndigheter samt fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter ävensom vårdanstalter och organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet.

66 §.

Delgivning av kallelser eller andra meddelanden enligt denna lag skall ske genom posten, såvida icke vederbörande myndighet finner den böra verkställas på annat sätt. Om postdelgivning ej användes, må biträde för delgivningen påkallas hos polismyndigheten.

I övrigt skall beträffande delgivning i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat i 33 kap. 6, 7, 14, 23 och 25 §§ rättegångsbalken.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

67 §.

Finner nykterhetsnämnd, att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, bör förklaras omyndig eller att förmyndare i hans ställe eller jämte honom bör förordnas för hans myndling, har nämnden att göra anmälan härom hos överförmyndaren.

68 §.

Hjälper någon den som är intagen å allmän vårdanstalt att avvika från anstalten, straffes med dagsböter eller fängelse.

Försök straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

69 §.

Lämnar någon alkoholhaltiga drycker åt den som honom veterligen är underkastad föreskrift enligt denna lag om avhållsamhet från bruk av sådana drycker eller är intagen å allmän vårdanstalt eller hjälper någon eljest sådan person att åtkomma dylika drycker, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

70 §.

Köper någon rusdrycker i strid mot förbud, som avses i 14 § andra stycket, straffes med böter, högst trehundra kronor.

70 §.

Viten, som omförmälas i 13 §, tillfalla kommunens kassa.

71 §.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1955.

Genom lagen upphäves lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag); dock att i fråga om anförande av besvär över beslut, som meddelats före den 1 oktober 1955, förut gällande bestämmelser skola tillämpas.

Förordnande, som meddelats jämlikt 14 § 2 mom. alkoholistlagen, upphör att gälla i och med ikraftträdandet av denna lag.

Kommunal nykterhetsnämnd och systembolag åligger att i god tid före lagens ikraftträdande lämna länsnykterhetsnämnd uppgift om personer, beträffande vilka beslut meddelats att rusdrycker icke må till dem utminuter-
ras; och har länsnykterhetsnämnden att pröva, huruvida förordnande där-
om skall meddelas jämväl enligt denna lag.

Kommunal nykterhetsnämnd och systembolag åligger att i god tid före lagens ikraftträdande lämna länsnykterhetsnämnd uppgift om personer, beträffande vilka beslut meddelats att rusdrycker icke må till dem utminuter-
ras; och har länsnykterhetsnämnden att pröva, huruvida förbud enligt 14 §
andra stycket denna lag skall med-
delas beträffande sådana personer.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall denna i stället tillämpas. Vad i lag eller författning finnes stadgat om allmän alkoholistanstalt skall i stället avse allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

2) Lag

angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 9 april 1937 (nr 119) om verkställighet av bötesstraff.

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff skall hava följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse:)

11 §.

Uppkommer fråga om förvandling av böter, som ådömts någon för *fylleri* eller för *fylleri* jämte annat brott, och har den bötfällde *under de två senast förflutna åren blivit tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri*, skall åklagaren, innan talan anhängiggöres om böternas förvandling, hos vederbörande nykterhetsnämnd göra anmälan om förhållandet. Har nämnden ej inom två månader därefter hos länsstyrelsen gjort ansökan om den bötfälldes intagande å allmän *alkoholistanstalt*, före åklagaren talan om böternas förvandling.

Varder på grund av anmälan varom i första stycket sägs genom laga-kraftvunnet beslut förordnande meddelat om den bötfälldes intagande å allmän *alkoholistanstalt*, skall frågan om böternas förvandling vara förfallen. Innefattar beslutet ej sådant förordnande, före åklagaren talan om böternas förvandling.

(Föreslagen lydelse:)

11 §.

Uppkommer fråga om förvandling av böter, som ådömts någon för *gärning*, *varom förmäles i 15 § andra stycket lagen om nykterhetsvård* eller för *sådan gärning* jämte annat brott, och har den bötfällde *blivit dömd för minst tre under de två senast förflutna åren begångna gärningar*, som *nyss sagts*, skall åklagaren, innan talan anhängiggöres om böternas förvandling, hos vederbörande nykterhetsnämnd göra anmälan om förhållandet. Har nämnden ej inom två månader därefter hos länsstyrelsen gjort ansökan om den bötfälldes intagande å allmän *vårdanstalt för alkoholmissbrukare*, före åklagaren talan om böternas förvandling.

Varder på grund av anmälan varom i första stycket sägs genom laga-kraftvunnet beslut förordnande meddelat om den bötfälldes intagande å allmän *vårdanstalt för alkoholmissbrukare*, skall frågan om böternas förvandling vara förfallen. Innefattar beslutet ej sådant förordnande, före åklagaren talan om böternas förvandling.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1955.

B) att motionerna II:678 och II:679, i den mån de icke bifallits eller besvarats genom vad utskottet hemställt under A), icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 maj 1954.

På särskilda utskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Sandler, Sundelin, Pettersson, Elowsson, Nils, Wahlund, Franzon, fru Carlqvist, herrar Lundqvist, Elfving, Huss, Andersson, Alvar, och Söderquist; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sundström, Henriksson, fröken Öberg, herr Onsjö, fru Johansson i Norrköping, herrar Braconier, Rimmerfors, Hagård, Persson i Appuna, Nihlfors och Norrby.